

Berilo Jugoslovanskega Odbora iz Italije

BORŽOVICA

POŠILJA : IVAN UČENIKOV - KAIRO, RUE MANSHAET EL MAHRANI ŠT. 5

Srednji vrhod

Št. 37

28. junija 1942.

Vidov dan

Vidov dan...

Srbska zgodovina je bogata na junaških dogodkih in slavnih stvariteljih srbske domovine. Teško bi bilo najti med evropskimi narodi in v njihovih preteklostih tako bogato pestrost in valovanje narodnega življenja, kakor to kaže zgodovina Srbov.

16. aprila 1346. l. sta srbski in bolgarski patrijarh na državnem zboru v Skoplju proglasila takratnega vladarja mogočnega Srbije - za carja. To je bil tisti veliki srbski vladar Dušan Silni, ki je ustvaril največje srbsko carstvo. V tem času pa so pričeli siliti v Evropo Turki, ki so se najprej vgnezdili na področjih današnje Bolgarije. Mogočni car Dušan Silni je umrl star komaj 48 let. Po njegovi smrti so nastale v srbskem sosedstvu važne politične spremembe. Beneški pritepenci so izgubili svojo oblast nad našo jadransko obalo. Pregnali so jih Ogrji, ki so nato pričeli vznemirjati tudi Srbe. Medtem so pričeli Srbijo ogražati tudi še Turki, katerim je stal na čelu Murat I. Med posameznimi balkanskimi narodi že takrat ni bilo sloge. Dušanov naslednik Uroš je bil sicer dober 19 letni mladenič, ali brez potrebnih vladarskih sposobnosti. Zaradi notranjih in zunanjih težav so 1. 1366 postavili carju Urošu za sovladarja mogočnega Vlkašina, namestnika v Prizrenu, Skoplju in Prilepu in čigar glavna opora je bil njegov brat Uglješa. Oba sta hotela Turke pregnati iz Trakije, ali so ju Turki prehiteli pri Černomenu in premagali. V boju sta padla oba. Na severu so bile posamezne srbske pokrajine, ki so jim vladali srbski knezi, še svobodne. V Pomoravju je vladal knez Lazar Hrebeljanović, ki je imel svojo prestolico v Kruševcu. Njegov sosed je bil Nikola Altomanović, ki je bil bojevit in nasilen. Zato sta se združila proti njemu knez Lazar in bosenski kralj Tvrtko, ga premagala in si razdelila njegovo deželo. Turki so medtem tudi že prihajali v severno Srbijo in Bosno. Sultan Murat je 1. 1386. osvojil Niš, toda knez Lazar ga je premagal. 1. 1388. je Turke pošteno naklestil tudi bosenski vojvoda Vlatko Vulović.

Vsi ti neuspehi so Murata podžgali na veliko vojno zoper Srbijo in Bosno. Murata sta spremljala njegova sinova Bajazit in Jakub. Knezu Lazarju pa sta prihitela na pomoč njegov zet Vuk Branković in hrvaški ban Ivaniš Horvat. Tudi Tvrtko je poslal pomoč. V tej največji bitki so se z ramo ob rami borili skupno Srbi in Hrvatje.

V torek, na Vidov dan, dne 15. junija (po pravoslavnem koledarju) 1. 1389 se je vnela strašna bitka na Kosovem polju med Prištino in reko Labom. Lazarjev velikaš Miloš Obilić, oklevetan za izdajalca, je hotel izpričati svojo zvestobo, pa se je navidezno kot begunec vtihotapil v turški tabor in zabodel sultana Murata. Turki so Miloša na mestu posekali in oklicali Bajazita za sultana. V zmedi, ki je nastala med Turki, so Srbi v začetku zmagovali, toda Bajazit, ki je bil spreten vojakovodja, je Srbe in njihove zaveznike premagal. Knez Lazar je bil ujet in Bajazit ga je dal ob očetovem truplu umrtiti. Muratovo truplo so Turki odnesli v Bruso, v Mali Aziji, njegov drob pa so shranili na bojišču v grobnici, ki stoji tam še danes in ji pravijo "Muratovo tulbe" (Muratova grobnica). Knez

Lazar, ki so ga že sodobniki častili kot mučenika za krščanstvo, je bil pokopan najprej v Prištini, a čez tri leta prenešen v svojo zadužbino Ravanico. Danes počiva njegovo truplo v samostanu Vrdniku v Fruški gori, kamor so ga prenesli Srbi po veliki selitvi l. 1697.

To so zgodovinski podatki kosovske bitke. V vsej srbski preteklosti ni bilo dogodka, ki bi se tako živo vklesal v spomin vsega naroda, kakor spomin na kosovsko bitko. Vsa srbska literatura z narodno pesmijo na čelu je obravnavala skozi vsa težka stoletja suženjstva, pa tudi pozneje v svobodi, kosovsko tragedijo.

Srbski narod je mogoče edini narod na svetu, ki je z nekim posebnim, samo njemu svojskim svetotajstvom slavil spomin na Kosovo. To je edini narod, ki praznuje - svoj poraz. Kosovo je za srbski narod ne samo zgodovinski dogodek, pač pa prava legenda in neke vrste narodni kult. - Kosovski poraz je srbskemu narodu stalno kazal na prelom lastnega državnega življenja. S tem dnem je bila zaključena slavna doba starega carstva in gospostva. Od tega trenutka dalje pa je zavladal mrak suženjstva. Kljub temu, da je bil kosovski poraz najusodnejše križišče rasti in padanja srbskega naroda, je nosil ta prelom skozi stoletja svetilko moči in poguma, s katerima se je narod pol tisočletja krepil v jekleni volji za zopetno osvobojenje. Kosovska bitka je ustvarila tisto klasično vidovdansko etiko, ki je gotovo najlepša lastnost srbskega naroda. Ta etika vsebuje stožno pripravljenost na vsako žrtv, kadar je v nevarnosti narodov obstanek. Ta etika pa pravi tudi, da je častna smrt dostojnejša za posameznika in za ves narod, kakor pa suženjsko življenje.

Ta viteški, kosovski duh se prepričevalno izpričuje danes, v teh težkih in usodnih dneh. Mogoče bo nepristranska zgodovina zapisala, da je kosovski duh ob prvem navalu prusijaških hord na našo državo nekoliko zbledel, ali z isto resničnostjo bo moral zgodovinar z zlatimi črkami zapisati ime vojvode Draže Mihailovića in njegovih slavnih četnikov, ki so na tisoč primerih potrdili, da v njih živi in deluje nesmrtni kosovski duh. Ta duh se je razširil po vsej Jugoslaviji in zajel z vsem svojim veličastvom tudi zadnjega Slovenca v njegovi nesrečni in trpeči domovini. Ta duh daje z vsakim dnem našim Primorcem, našim Korošcem, Prekmurcem in Kranjcem novih moči in novega poguma za vero v boljšo in svetlejšo bodočnost Velike Jugoslavije.

Vidov dan je letos resnični in pravi praznik vseh Jugoslovancev. Vidovdanski duh, s solzami namočen in s krvjo posvečen, ustvarja danes tiste krepke in čvrste vezi, ki bodo povezale jugoslovansko misel v nepremagljivo celoto za vse večne čase. Vidovdanski kosovski duh pa v svoji visoki legendarni vrednosti z jekleno odločnostjo zahteva, kakor je to v svoji današnji poslanici s tako neizpodbitno točnostjo povedal naš pooblaščen minister g. Miloje Smiljanić, da je sloga njegova prva zapoved in da neslogo obsodja ta duh kot največje izdajstvo. Da bi nas ta kosovski duh sloge navdahnili vseh, kolikor nas je nesložnih, to je naša želja na današnji Vidov dan.

VIDOV DAN

Podpredsednik Vlade Dr. M. Krek - Slovenskim Fantom

Strašno dolga je pot iz Londona pa tja do Vas. Pismo, ki mi ga je poslal Vaš "Ivan Učenikov" 8. decembra 1941. leta je dospelo semkaj koncem januarja 1942. (To pismo g. ministra pa je menda potolklo vse polževske rekorde. Pisano je bilo začetku februarja, prispelo pa je te dni! - Op. I.U.) Dolgo je preizkušal moje potrpljenje in rado-vednost, ki pa jo je do dobrega nasitil. Veliko je povedal. In vesele reči. Srečen sem ko sem zvedel novice o naših odličnih fantih - slovenskih vojakih. Ponos in upanje naše ste, fantje! Jugoslovansko in slovensko ime ste ovekovečili! Žive svetle priče slovenskega Krasa, Vipavske doline, sončnih Brd, kobarških, cerkljanskih, tolimskih in idrijskih hribov in dolin, zelene Pivke in Brkinov ter reške doline in tudi naša kršna Istra

je dala svoj delež. Vse slovensko in jugoslovansko Primorje je na okopih. Za borbo, za odrešenje domovine ste se odločili. Upanje naše! Upanje Vaših mater in sestra, upanje naših očetov!

Vsi Slovenci po vsem svetu vedo za Vas in s častjo izgovarjajo Vaša imena in upajo v Vas. Upajo na Vas in nato, da bodo zopet kdaj doma. Upajo v Ljub-

ljani in v Gorici in Trstu in Istri, na Kranjskem, Koroškem in Štajerskem in v Prekmurju. Upajo slovenski mučeniki, ki so bili izgnani v Srbijo, Bosno, na Hrvaško, na Poljsko, v Šlezijo in Nemčijo. Upajo Slovenci v Ameriki in Kanadi. Upajo in čakajo slovenska pogorišča doma in upajo tudi vislice, na katere obesa vrag uboge slovenske ljudi. Upajo kamni na grobovih.

V zadnjem času so Nemci postrelili okrog 250 slovenskih mož in fantov. Razselili so Gorenjsko. Popolnoma so iztrebili Litijski, Brežiški, Krški in Ptujski okraj. 60.000 Slovencev je že v Nemčiji: žene posebej, otroci zopet drugod, možje in fantje pa v takih vojnih tovarnah, ki so najbolj bombardirane. V Ljubljanski pokrajini Lahi zapirajo in internirajo kar na debelo. Nihče od Slovencev in Slovenk nikjer v domovini ni več varen življenja.

Ali Slovenci se držijo? Naj bodo kjerkoli že, tudi v največjem ponižanju in najhujšem trpljenju, ostajajo zavedni Slovenci in goreči Jugoslovani. Srbi in Hrvatje, ki sami trpe, jih z ljubeznijo sprejemajo in srca odpirajo. Zraven pa vsi upajo na mlado jugoslovansko vojsko, ki se zbira pod vodstvom našega mladega Kralja po raznih središčih tujine, da jih pride odrešiti.

Borba za odrešenje bo zmagovalna! In Vi boste njeni nosilci! Svoboda Srbov, Hrvatov in Slovencev bo veličastna in Vi boste njeni junaški glasniki!

Učenikov mi piše, da ste srečni in zadovoljni. Želim Vam in domovini, da bi se srečni in zdravi vrnili na svoje domove pod zmagovito zastavo Jugoslavije. Bog z Vami!

Prisrčno Vas pozdravlja in nasvidenje, Vam kliče
Vaš dr. Miha Krek

PISMO DR. I. ČOKA

Pred časom je predsednik Jugoslovanskega Odbora iz Italije, dr. Ivan M. Čok odletel v Ameriške Združene Države, da tamkajšnje javnost informira o naših političnih ciljih in da zainteresira ameriške Jugoslovane in ostalo ameriško javno mnenje o pravični rešitvi naših teritorialnih in narodnostnih vprašanj. Od našega predsednika smo prejeli kratek dopis, ki ga v izvlečku priobčujemo našim čitateljem.

Srečno in še dokaj hitro smo preleteli Atlantski ocean in sedaj sem v novem svetu, na ameriških tleh. Prvi vtisi so naravnost veličastni. Amerika živi svoje življenje, ki se mnogo ne razlikuje od življenja v mirnih časih. Povsod pa se pretaka gospodarsko življenje z izredno hitrostjo, ki je vse posvečeno eni sami misli: ZMAGI.

Že v prvih dneh mojega tukajšnega bivanja sem opazil, da so Amerikanci v splošnem zelo pomanjkljivo poučeni o naših zadevah. Amerika je ogromna in živi svoje lastno življenje. Dogodki izven njenih meja zanimajo šele takrat, ko gre v živo. V sedanji vojni so se pošteno okobudili šele po zavratenem japonskem napadu na ameriške posesti v Tihem oceanu. Ta dogodek je zelektriziral ameriško javnost, ki je danes trdno odločena boriti se do kraja in do popolne zmage. Slovenski ljudi in sploh Jugoslovani je v Ameriki mnogo, vendar so naše kolonije zelo razdrobljene. Človek bi potreboval nekaj mesecev, če bi hotel obiskati vsaj najvažnejša središča Jugoslovancev. Tukajšaji Slovenci živo občutijo vso tragedijo, ki jo je preživela Jugoslavija in so vsi brez izjeme edini, da je treba storiti vse, da se Jugoslavija ponovno dvigne, večja in močnejša, kakor je bila kdajkoli. Primorskih Slovencev je razmeroma malo, ker so se naši primorski rojaki, zlasti po prvi svetovni vojni, izseljevali predvsem v Južno Ameriko. Ameriške združene države so naseljevanje po vojni zelo omejevale. Število dovoljenj za laške izseljence je bilo zelo pičlo in deležni so ga bili izključno samo pristni Lahi. Kljub temu je tu precej vidnejših Primorcev, ki so tudi tu kakor povsod, izredno narod-

no zavedni in delavni.

Laška takozvana protifašistovska propaganda deluje tu z vso silo. Ne toliko za zmago zaveznikov, kakor pa v skrbi, da bi Lahi ob polomu osi čim več rešili. V prvi vrsti se trudijo, da bi dosegli usmiljenje zaveznikov, predvsem v našo škodo. Na razpolago imajo ogromna sredstva, ker jih podpirajo petični in ugledni laški naseljenci, ki igrajo v Ameriki precej važno vlogo. Potrebno bo mnogo truda, da dokažemo ameriški javnosti, ki navdušeno obožuje Dražo Mihailovića in njegove četnike, da je zemlja, ki jo zahtevamo, resnično naša. Seveda bi potrebovali mnogo gradiva, mnogo politično izvežbanih ljudi, statističnih podatkov, zemljevidov in vsega, kar bi moglo uspešno izpodbijati "protifašistično" propagando. H sreči so tržaški in drugi procesi proti našim manjšinam prepričali Amerikance, da bivaajo na tržaškem, goriškem in v Istri Slovenci in Hrvatje in da nam je bila leta 1918. prizadejana velika narodna krivica, ki jo bo treba v tej vojni popraviti.

O naših fantih - prostovoljcih se tu dosti govori s ponosom in navdušenjem. Poročila, ki jih imajo tu pravijo, da so naši fantje zelo disciplinirani in da delajo čast jugoslovanski vojski. Taka zatrdila so me prav posebno razveselila. Hvala Vam, fantje! Bodite tudi v naprej naša dika in naš ponos! Vedite, da gleda vsa domovina na Vas in da Vam bo po končani vojni hvaležna za vse, kar ste za njo storili v njenih najtežjih urah. - Prihodnjič se oglasim obširneje!

Prav prisrčno in iskrene pozdrave Vam in vsej slovenski in jugoslovanski koloniji v Egiptu

Vaš dr. I. M. Čok

Prošnja za pomoč ubogim

v Jugoslaviji

Dobrodelni krožek Slovenskih šolskih sester, žen in deklet v Aleksandriji in Kairu, prosita blage gospe za dobroščne darove, ki bodo služili kot pomoč nesrečnim trpinom v Jugoslaviji, ki so bili od sovražnika popolnoma izropani.

Sedaj je skrajni čas, da pokažemo ljubezen do bližnjega. Zato prosimo vse, usmilite se in pomagajte!

Zlasti prosimo za nove in obnošene obleke, perilo, čevlje, odeje, volnene pletenine in vse ostale potrebščine, ki bodo družinam neobhodno potrebne. Darove sprejemajo č. sestre v Aleksandriji, 36 Rue Menasce, Moharrem-Bey. V Kairu pa "Protection de la Jeune Fille, 8, Rue Kawala. Zbiranje Dobrodelnega krožka je pod pokroviteljstvom in nadzorstvom Slovenskih šolskih sester v Egiptu.

VIDOVANSKA POSLANICA

pooblaščenega ministra Kr. Jugoslavije, g. Miloje Smiljanića

V letnem koledarju ne pozna naš narod večjega in svetlejšega dneva, kakor je Vidov dan, pa tudi na našem narodnem področju ne poznamo slavnjšega in svetlejšega mesta, kakor je Kosovo polje.

Kaj je napravilo Vidov dan za nespremenljiv in nezamenljiv narodni praznik nad vsemi ostalimi prazniki? Kaj mu je dalo toliko moči, da s tako silo vpliva na ves naš narod?

Vidov dan je dan velike narodne odločitve, ko je vsa srbska vojska s svojim čestitim knezom Lazarjem in s svojimi vojvodi na čelu, potem ko se je oddolžila Bogu, odšla v gotovo smrt za obrambo svoje domovine, svojega častnega imena in svoje zlate svobode. Zato je to dan nesmrtnega junaštva in slave, pa tudi simbol zavestnega žrtvovanja in trpljenja za obrambo posvečene in večne pravice do lastnega narodnega življenja. Tako je kosovski poraz rodil kosovski

ki duh viteštva in mučeništva, rodil pa je tudi vero v zmago pravice nad krivico, vero v svobodo nad suženjstvom.

Vidov dan in borba, ki jo je vodil naš narod na Kosovem polju 1389. leta, spominja na neverjetno podobnost borbe, ki jo vodimo danes in na trpljenja, ki jih danes preživljamo.

Odločitev našega naroda 27. marca 1941. leta: "BO-LJE RAT NEGO PAKT, BOLJE GROB NEGO ROB" je popolnoma ista, kakor ona iz 1.1389. Ali ni danes vsa Jugoslavija eno samo obširno Kosovo polje, polje težke in neenake borbe, polje mučeništva in neštivilnih žrtev? Ali ni kosovski junak Miloš Obilić dobil dostojnega naslednika v generalu, vojvodi Draži Mihailoviću, junaku vseh junakov? Borba, ki jo vodi on na čelu vsega naroda, to je za nas svetloba v današnjem mraku, to je kačipot v današnjem brezpotju, to je pot h pogumu v težkem trpljenju, skozi katerega se pehamo, to je vera v obupih, ki nas pritiskajo iz vseh strani.

Zato odvržimo vse svoje slabosti in pojdemo za njimi, kajti kosovski duh zahteva slogo, a neslogo obsoja kot največje izdajstvo.

AMERIŠKI SLOVENCİ O NAŠI BODOČNOSTI

"Vse Slovence pod eno streho, čeprav je slamnata". Pod tem naslovom je priobčila "PROŠVETA" iz Chica- ga uvodni članek. Urednik najprej omenja sestanek Slovenskega delavskega centra, na katerem so razpravljali o vojni in o odnosih ameriških Slovencev do njihove stare domovine.

Razmere v tej vojni so drugačne, kakor pa so bile med zadnjo svetovno vojno. Takrat so ameriški Slovenci "reševali" staro domovino popolnoma samostojno, po lastni volji z dvema glavnima organizacijama. "Ko smo Ameriko prepričali, da pomagamo njeni stvari, da delamo proti njenemu sovražniku, je bilo vse v redu. Slovenci socialisti in svobodomiselnici so nemoteno agitirali za jugoslovansko republiko. Slovenci katoliki pa so delovali za pridružitve Slovenije h kraljevini Srbiji. Danes je drugače. Današnja ameriška vlada je takoj po vojni napovedi izjavila črno na belem, da ne mara med državljani "razcepljene lojalnosti". To pomeni, naj se državljani usmerijo k ameriški aktivnosti za doseg zmage in naj ne vodijo akcij v korist te ali one tuje države. Vlada je dovolila zastopnikom tistih držav, ki jih je pogazil Hitler, da pridejo semkaj in da se tu svobodno gibljejo v interesu svoje domovine. To tudi delajo jugoslovanski ministri, ki so tukaj. Mi jim lahko pomagamo, če hočemo. Ameriške državne oblasti nimajo nič proti temu, če pomagamo zastopnikom Slovenije in Jugoslavije.

Pri katerih akcijah pa naj pomagamo? Najboljši odgovor je dal John Olip, ki je dejal: "Naša dolžnost je, da pomagamo pri vsaki akciji, katere cilj je, da pridejo vsi Slovenci pod eno streho, pa čeprav je ta streha slamnata." V teh besedah je zapopaden program naše pomoči. Vsi Slovenci - primorski, koroški, ogrski, štajerski in kranjski - pod eno skupno državo! Ta država morda ne bo taka, kakršno bi si mi želeli, ampak prepričani smo, da je danes tudi najslabša država, najslabša streha, boljše kot pa zatiranja pod Hitlerjem in Mussolinijem. Ko pridejo vsi Slovenci z zmago Amerike, Anglije in Rusije pod eno streho, čeprav slamnato, bomo pehali rojake v domovini, naj poskušajo dobiti boljše streho in hišo. Tako, ki bo zidana in modernizirana, ki se bo bolje prilegala demokraciji, kot pa stara lesena koliba. Ampak tudi koliba je boljše kot nič - in danes nimajo Slovenci ničesar."

POEZIJA V PROZI

Drugi članek je napisal naš znani ameriški slovenski pisatelj Louis Adamič. Pred desetimi leti je vzbudila veliko pozornost njegova knjiga "Nativ's Return". Zdaj pa priobčuje njegov članek v prevodu "ENAKOPRAVNOST" iz Clevelanda. Napisal ga je za obletnico jugoslovanske narodne revolucije 27. marca 1941. V originalu ga je objavila revija "This Week", ki ima na milijone čitateljev po vsej Ameriki. Ured-

nik "Enakopravnosti" piše, da se članek bere v originalu, "kakor poezija v prozi". Med drugim pravi Adamič tudi tole:

"Pred letom dni so bile oči vsega sveta uprte v malo balkansko državo. Hitler privija svoje vijake na Jugoslavijo, so se glasili naslovi v časopisju. Stokovnjaki v mednarodnih zadevah so si bili edini v tem, da bo države Srbov, Hrvatov in Slovencev konec. Tolmači mednarodnih dogodkov so napovedovali, da bo zaradi notranjega trenja in sovražstva, Jugoslavija kratkomalo padla. Nekateri med njimi so mislili, da kapitulacija nadaljne balkanske države ne more spre- meniti ogromne svetovne nesreče.

Vedel sem, da bo Jugoslavija šla. Toda ker sem bil tam rojen, mi ni bilo vseeno, kako bo šla. Tam žive moja mati, pet sester, štirje bratje - vsi so bili v vojski. Imel sem prijatelje v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu, Splitu. Njihova življenja bi bila varnejša, če bi se bila enostavno udala. Toda misel, da bi Jugoslavija klonila brez boja, mi je bila neznosna. Pošiljal sem brzojavke na vse strani in pozival na odpor. Kasneje sem zvedel, da so to stori-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Appel pour les pauvres en Yougoslavie

L'organisation des Dames Slovènes, sous la protection et sous le contrôle des Sœurs Scolastiques Slovènes, Alexandrie et Le Caire, adresse un chaleureux appel à toute personne de bonne volonté pour des offrandes d'effets personnels usagés (vêtements, lingerie, chaussures, etc., etc.). Ces effets seront recueillis et gardés ici, pour être envoyés tout de suite après la guerre en Yougoslavie, où la misère de la population est indescriptible déjà maintenant et sera encore empirée avant la fin de la guerre. La population en Yougoslavie a été depouillée de tout et les besoins seront extraordinaires.

On prie de vouloir bien consigner les donations aux Sœurs Scolastiques Slovènes, 36, Rue Menasche, Moharrem-Bey, Alexandrie ou à leur Succursale du Caire, Protection de la Jeune Fille, 8, Rue Cawalla.

(Nadaljevanje s 3.strani)

li tudi drugi Američani jugoslovanskega porekla. Mnogi mojih prijateljev so mi dejali: lahko je priporočati odpor, če si tisoče milj daleč od nevarnosti. Popolnoma druga stvar pa je, majhni državi s pomanjkljivo in zastarelo vojsko reči: NE ter s tem izzvati pancerdivizije in sturmglavce, da uničijo deželo. Nestvarno je bilo pričakovati, da bi se mogla Jugoslavija upreti. "Jaz pa tega nisem tako gotov" sem ugovarjal. Kakor mnogi drugi Američani jugoslovanskega porekla, sem čutil - včasih sem bil o tem popolnoma prepričan - da bo narod moje domovine veddarle končno dejal ne. Zdelo se mi je, da poznam to ljudstvo, ki je (zlasti Srbi) v času krize zmožno epičnega junaštva.

KAKO JE BILO 27. MARGA ?

Ljudje, ki so bili v Jugoslaviji, so mi pripovedovali, kako se je vse to zgodilo. Samih šolarjev v šolah se je 25. marca polastil nemir in pričeli so razbijati po klopih in glasno zasramovati Hitlerja. V glavno mesto so prihajali možje in žene mrkih obrazov, večinoma kmetje. Mnogi so nosili puško pod plaščem. Nihče jih ni klical, nihče organiziral. Sledili so samo svojemu instinktivnemu revolucionarnemu nagonu. Ponižanje, katerega sta hotela Hitler in njegova vlada zvaliti na nje, je bilo več, kot pa so mogli prenesti. Med obiskovalce so se pričeli mešati meščani. Po mestnih ulicah so hodile ali pa postajale molče manjše skupine ljudi. Nobenih govorov. Ljudstvo je tiho pelo stare srbske narodne pesmi, ki so hkratu vesele in žalostne, ali polne pomena, ki ga ni mogoče izraziti, ki pa hoče povedati to, da pride včasih domovina v položaj, ko mora človek v interesu

življenja - umreti.

To razpoloženje se je polastilo tudi mladih, idealnih častnikov, ki so v noči 27. marca - "kakor maščevalni angelji" - prisilili vlado, da je odstopila in napravila prostor vladi, ki ne bo dopustila pakta s Hitlerjem. "Nenadoma smo se iznebili sramote preteklih dni", mi je rekel odividec, "ter se zavedli stanja nepopisne napetosti. Bilo je krasno spomladansko vreme. Beograjske ulice so bile polne ljudi. Vse se je smejalo, prepevalo, plesalo. Vsi smo vedeli, da je to konec, toda bili smo nepopisno srečni. Ljudje, ki so bili drug drugemu tujci, celo politični nasprotniki, so se na javnih ulicah objemali..." Ljudje so govorili: Koncem konca bosta zmagala Bog in njegova pravica! Ne more vam izpodleteti, če se potegnate za pravico proti nečlovečnosti, pa tudi če pri tem umrjete. Po vaši smrti bodo živeli drugi...

Pred letom dni so mnogi Američani mislili, da so Jugoslovani znoreli. Danes pa je jasno, da je rodil njihov odločni NE posledice svetovnega pomena. Zgodovina bo morda zapisala dan 27. marca 1941 kot dan - pričetka Hitlerjevega konca. Ta NE je prisilil nacistično vodstvo, da je za pet tednov odložilo napad na Rusijo, s čemer je bilo sovjetski armadi prihranjenih pet tednov dragocenega časa. Ta NE je pomagal zavleči ruski podvig v zimski čas, kar je prispevalo k strašnemu Hitlerjevemu porazu v Rusiji. Nadalje je ta NE učinkoval tudi na obnašanje Turčije ter Angležem nudil priliko, da se polastijo lastnega nadzorja nad Sirijo in Irakom, s čemer so rešili Srednji vzhod.

Če bi ne bilo tega NE, bi najbrže general Mihailović in njegovi četniki ne napadali danes nacističnih hord v Jugoslaviji. Jugoslovanski NE ne bo samo visok prispevek k naši lastni zmagi, temveč bo omogočil tudi prepoved Jugoslavije."

Izpod domačega latniba

NJ. VEL. KRALJ JE DOSPEL V AMERIKO. Reuter poroča, da je Nj. Vel. Kralj Peter II. prispel s letalom v Washington. Nj. Vel. Kralja spremlja zunanji minister g. dr. Momčilo Ninčič. Nj. Vel. Kralj Peter II. bo nekaj dni preživel na deželi. V sredo pa se vrne zopet v Washington in tega dne prične njegov uradni obisk.

LJUBLJANA OBKOLJENA OD ČETNIKOV. Reuter poroča, da je 15.000 četnikov popolnoma obkolilo slovensko prestolico Ljubljano. Nadaljne podrobnosti še niso znane. SLOVENSKI ČETNIKI SO ZAVZELI LITIJSKI OKRAJ. Radio

"Svobodna Jugoslavija" poroča, da so slovenski partizani v prvem tednu meseca junija prešli v napad in osvobodili mesto Litija in ves litijski okraj, ki je pod nemško zasedbo. Pri tem so partizani osvobodili na sto in sto političnih ujetnikov, ki so se jim pridružili. V Litiji sami so partizani obesili vse izdajalce in nemške sodelavce. Ravno isto so storili tudi z vsemi nemškimi uradniki, ki so jih našli v mestu. Radio "Svobodna Jugoslavija" poroča nadalje, da so pričele borbe v obeh delih zasedene Slovenije in da je Italijane prevzel paničen strah. Partizanom se je pridružilo na tisoče Slovencev. - Ti uspehi slovenskih partizanov, na žalost niso razveseljivi, ker je, po našem mnenju prišlo do akcij mnogo prezgodaj. Malo je upanja, da bi akcije mogle doseči kakšne posebne uspehe, ker je sovražnik v tem delu Evrope zelo močan. Izgleda tudi, da delujejo partizani čisto na svojo roko in ne v sporazumu z ostalimi slovenskimi rodoljubi. Prezgodnje akcije partizanov bodo ponovno rodile nove številne žrtve, ki gotovo ne bodo odtehtale doseženih uspehov. Zopet bo tekla v potokih dragocena slovenska kri.

PODROBNOSTI O UMORU DR. EHRLICHA IN NJEGOVEGA TAJNIKA

"Hrvatski Narod" prinaša nekaj podrobnosti o umoru dekana ljubljanske univerze dr. Ehrlicha in njegovega tajnika Viktorja Rojiča. "Hrvatski Narod" pravi, da je te vesti posnel po ljubljanskem "Slovenecu". "Slovenec" piše, da so dr. Ehrlicha in njegovega tajnika ustrelili ljubljanski komunisti. Ravno tako pravi poročilo dalje, da so komunisti vdrli v prostore ljubljanske Vzemne zavarovalnice in pobili tamkaj uradnika zavarovalnice, Ivana Peršuna. "Slovenec" se sprašuje, kakšne cilje zasledujejo komunisti z umori lastnih rojakov in katoliških duhovnikov. "Slovenec" pravi dalje, da so vse to posledice potvorjene propagande komunističnih voditeljev.

JUGOSLOVANSKI ZUNANJI MINISTER DR. NINČIĆ se je v Londonu zahvalil zastopnikom svobodnih Madžarov Karolyju in Zsulinki, ker sta javno obsodila madjarska grozodejstva v zasedenih delih Vojvodine in Prekmur-

ja. - Mislimo, da bodo končno zahvalo prejeli tudi Madžari ob svojem času, ki ni več daleč.

POSLANICA BANA DR. ŠUBASIĆA. Hrvatski ban je poslal preko ameriškega radija naslednjo poslanico: "Odpor našega naroda proti izdajniškemu režimu se najboljšje izraža v četniški borbi z orožjem v roki in v kmečkih in delavskih uporih, ki se vodijo na področjih poljedelstva in industrije. Kot zavezniki velikih narodov, imamo vsa jamstva, da se bodo po tej vojni uveljavila vsa načela, za katere se borimo in zaradi katerih smo šli v borbo. Veliki narodi so nam zajamčili svobodno, veliko in zedinjeno Jugoslavijo, v kateri bodo Srbi, Hrvatje in Slovenci zedinjeni, na temeljih ljubezni, enakosti in bratstva. - Danes se gradi nova in velika Jugoslavija, svobodna, pravična in enaka za vse njene sinove. Ta Jugoslavija bo boljša od prejšnje. V tej novi državi se bo poslušala samo svobodna volja naroda samega.

VOJNI KABINET ČETNIKOV V BEOGRADU. Reuter poroča, da je gestapo v Beogradu aretirala 80 srbskih rodoljubov. Aretiranje dolžijo, da so bili člani neke nove tajne celice, ki da je svoje delovanje uperila proti prusijaškemu okupatorjem. Nacistično "Novo Vreme" poroča, da obstoji na srbskem ozemlju neka "skrivna vlada", ki da ima celo svoj "vojni kabinet" sedmih članov. V samem Beogradu je vsak teh članov odgovoren za določen del mesta. "Novo Vreme" trdi tudi, da je ta "vlada" obsodila na smrt 3 visoke policijske uradnike, ki so bili v nemški službi in so bili ubiti v mesecu marcu t.l.

ČETNIKI NA ROMANIJI PLANINI in v okolici Crnoglave so v kratki in odločni bitki popolnoma uničili ustaški planinski oddelek in ujeli eno gorsko baterijo s 27 konji. Poročnik Rade Šumović, ki se je že izkazal s svojim junaštvom v bojih v bližini Kalinovića, je imel pri tem podvigu ponovne zasluge. Italijanska garnizija v Nikšiću je obkoljena. Lahki so ji poskušali priti s padalci na pomoč, vendar so četniki vse padalce uničili oziroma ujeli.

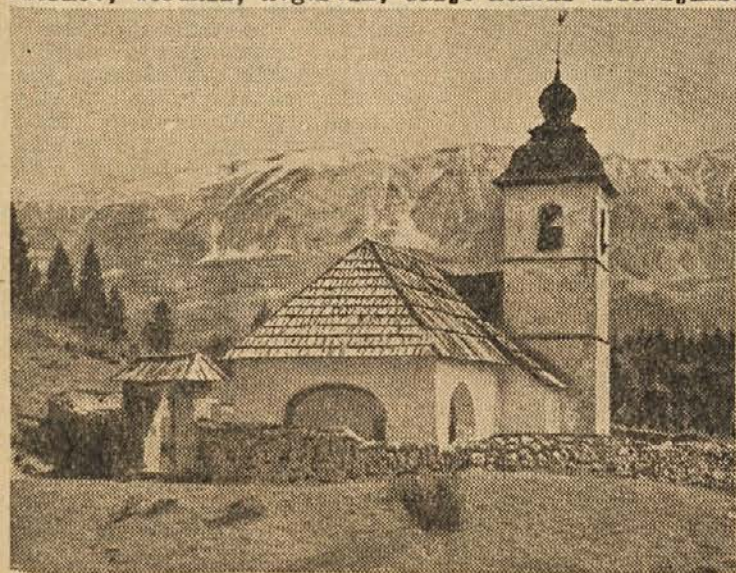
VOJVODA OGRAŽA LASKE POSTOJANKE. Reuter poroča, da so Jugoslovanski dobro informirani krogi v Londonu prejeli od vojvode Draže Mihailovića sporočilo, da njegova vojska resno ograža zadnji dve utrjeni laški postojanki v Črni gor. Laške čete so v zelo resnem položaju. Četniki so na tem, da jih preženejo z višini okrog Cetinja in Nikšića. Jugoslovanska vojska, ki koraka proti Cetinju, je zavzela Podgorico in s tem odredala Lahom cestno zvezo z Albanijo. Tudi v Bosni je položaj četnikov ugoden. Novo glavno mesto "naod-

(Nadaljevanje na 11.str.)

Društvaška hudodelstva in srbska plemenitost ne bosta porabljeni

Od slovenskega izgnanca iz Gorenjske, ki se mu je po šestih mesecih strašnega beganja posrečil umik na varna tla nevtralne države, smo prejeli njegovo prvo poročilo. Pisma nismo niti krajšali niti kako drugače spremenili. (Op.ured.)

Vseh nemških pripadnikov na Jesenicah je bilo pred 6. aprilom 1941 vsega 128. Večina njih je bila zaposlena pri Kranjski industrijski družbi, kjer so imeli vodilna mesta in mastne plače. Odnosi Slovencev do teh pritepencev so bili nad vse korektni in lojalni, čeprav je bilo splošno znano, da so med njimi mnogi izraziti in zagrizeni hitlerjanci. Taki so bili zlasti jugoslovanski državljani: dr. Hauswirt, predsednik Kulturbunda, inž. Karl Grosz, Alojzij Katnik, inž. Matko Hafner, inž. Perne, inž. Wagner, prokurist Klein, inž. Sauer, Činkovec, Hriberšek, Karel in Pavel Luckmann, inž. Rudež, Bohnen, Semlak, Schiller, Thermo, Werdnik, Avguštin; dalje nemški državljani:

SV. KATARINA PRI BLEDU NA GORENJSKEM

Fischer, generalni ravnatelj Not, Basler, Marn, Skoflek, Twerdy, Weitz Fritz, Kolarič, Lang, Babnik, Wallis Bernhard (mati in sestra živita v Ljubljani na Napoleonovem trgu).

Ko so ti Nemci dobili nemško naročilo, da se morajo 1. aprila 1941 zaradi vojne nevarnosti izseliti, so bili brez vsakega incidenta odpremljeni preko meje. Čeprav sta Bohnen in Marn v vlaku na Jesenicah pela nemško himno "Deutschland über alles", niso naše oblasti intervenirale, ker so želele ohraniti mir in se izogniti vsakemu povodu za napad. Kljub temu smo čitali in poslušali trditve nemških propagandnih laži, ki so povdarjale, da so bili nemški državljani napadeni od krvi in opljuvani, ko so se vračali preko meje.

Prvi okupatorji Jesenic so bili Lahi, ki so postopali - resnici na ljubo bodi povedano - korektno in dostojno. Po desetih dneh so jih zamenjali Nemci. Takoj je prišlo preganjanje vseh narodno zavednih Slovencev. Nemci so odpeljali v internacijo dr. Matka Obersnela, generalnega tajnika Kranjske industrijske družbe, nadalje inž. Petroviča, šefa inspekcije dela, Mirka Štebina, Ivana Črnka, dr. Reharja, Antona Buha, Danimirja Čebulja, inž. Sergija Černivca, Julija Bramuta, Josipa Havnika. Imenovani so bili odpeljani v Celovec. Obtoževali so jih, da so veleizdajalci in nevarni obstoju nemškega režima v naših krajih. Nekateri Nemci, ki so ostali na Jesenicah, so sicer pričeli intervenirati, vendar brezuspešno.

Po nekaj dneh je sledila druga skupina aretirancev, za njo zopet nova in še nadalje. Do konca junija 1941 je število jeseniških internirancev, ki so jih vlačili v zapore v Begunje na Gorenjskem in v St. Vid nad Ljubljano, naraslo na 358 oseb. Teden dni po prihodu Nemcev so pričeli s svojim delom kot zvesti pomočniki gestapa vsi v uvodu imenovani pripadniki nemške manjšine, katerim je načeloval novoimenovani župan na Jesenicah Karl Luckmann. Prav pridno so mu pomagali občinski blagajnik Peter Basler, Jožef Činkovec (sedaj Tschinkowitz), ki je bil referent za društva in Pepe Hriberšegg (prej Hriberšek). Vsa društva so takoj morala oddati celotno premoženje, posebno denar, za kar niso prejela nobenega potrdila. Jeseničani so zaradi tega izgubili nad 2 milijona

društvenega premoženja. Temu so sledili mnogi drugi brezsrčni ukrepi, spremljani z grožnjami, pretepanjem in drugimi brutalnostmi. Pretepalni so predsednike društev, da bi od njih izsilili priznanje o domnevno prikritem premoženju. Mučili so predsednika Krekovega prosvetnega društva Jelovčana, Benedičiča od Kovinarjev, Lojzeta Božiča od S.K. Bratstva in Tineta Zupana, predsednika Narodne strokovne zveze. Pri teh delih se je posebno izkazal Viljem Reiter, upokojeni nameščenec KID. Pozneje se je ubil z avtomobilom ob priliki roparskega pohoda k župniku Krašnji v Sv. Križu nad Jesenicami.

Medtem so interniranci iz St. Vida sporočili, da bodo izgnani v Srbijo. Ko so gestapovci zvedeli za to tajno ljudsko govorico so zaprli 58 žena in jim grozili z dolгим zaporom in celo s smrtjo, če bodo še nadalje raznašale take in podobne "lažnjive" vesti. Niso pa mogli zvedeti, kdo je prvi raznesel te vesti, da bi ga ustrelili... Zatrjevali so, da je govorica o preseljevanju navadno laž in da se nobenemu internancu ne bo nič žalega storilo. To pa je bila zgolj pretveza, da bi se ljudje ne začeli seliti v ljubljansko področje in da je bil pozneje njihov plen tem izdatnejši. Prej naštetih pripadniki nemške manjšine, posebno dr. Hauswirt, Činkovec, Hriberšek, Marn in Reiter so dobesedno tekmovali v ovadbah in denunciacijah.

Policijski zapori so bili prenapolnjeni. Vsak količjak zaveden Slovenec je bil označen za komunista in aretiran z družino vred. Vsi so bili odpeljani na Koroško v Spital an der Drau. Tu so napravili veliko taborišče delavskih žena in otrok, ki so bili zaprti samo zato, ker so bili Slovenci. Prusjaki so s temi interniranci postopali skrajno slabo. Nezadostno so jih hranili in opravljati so morali razna težaška in poniževalna dela.

Društvaške orgije v Begunjah

Število internirancev v obeh taboriščih je znašalo stalno nad 800 oseb. V Begunjah je bil poveljnik taborišča Oberscharführer Trölsen iz Nürnberga. Ta je bil pravi mojster v režiji usmrtitev. Ena izmed njegovih žrtev je bil Lovro Humar, uradnik KID. Ko ga je vprašal Trölsen, zakaj da se smeje, ko se sploh ni smejal, je Humar naravno odgovoril, da se ne smeje. Nato ga je Trölsen poslal v betonirano celico. Tu je bil zaprt 4 dni, nakar so mu sporočili, da bo ustreljen. Trölsen je ukazal na notranjem dvorišču razvrstiti vseh 428 internirancev, ki so bili zaprti v zgradbi, ki obdaja notranje dvorišče. Humarja so priveli iz betonirane celice pred vrsto gestapovcev. Sledila so razna povelja za polnjenje pušk in strojnica. Orožje je bilo uperjeno proti internirancem - gledalcem. Ko je prispel poveljnik je začel vse po vrsti zmerjati, da so komunistična banda, na kar so morali vsi nazaj v poslopje. Humar je bil čez dva dni izpuščen iz temnice.

V St. Vidu so internirance mučili tile gestapovci: Golob, sin starinarja iz Ljubljane, Schmidt, sin trgovca z igračami v Ljubljani, Kurčina, zaposlen pri dr. Sajovicu v Kočevju kot šoferski pomočnik. Rudolf Hesch iz Graca, Fabrikagasse 7, je streljal s pištolo in rnil gospo Marijo Ambrožičevo, soprogo urarja iz Bleda, v desno stegno, da je morala nad mesec dni ležati v bolniški postelji. Ostali gestapovci so iz Olovcovca, Essena, Schemnitza in Duitzburga. Opazili smo, da so bili Korošci in Avstrijci v splošnem manj surovi od ostalih.

Oton Smole, uradnik KID-a je na podstrešju škofijskih zavodov v St. Vidu vzel v roke knjigo nabožne vsebine, da si s čitanjem prežene čas. Obsodili so ga kot tatu, ga do gola ostrigli in vrgli v temnico k znanemu Ankerstu, morilcu. Ker je Ankerst isto noč pobegnil iz zapora, so bili vsi, ki so bili z njim skupni v temnici (med drugimi tudi župnik Dodič iz Koprivnika), deležni posebnih načinov pretepanja. Ob 4 zjutraj so jih dvignili, zgnali na notranje dvorišče vzhodnega trakta, kjer so morali delati žabje skoke, tezne vaje, vztrajnostne teke do onemoglosti itd. Če je kdo padel, so ga brcali in pretepalni toliko časa, da se je dvignil in se pridružil ostalim vztrajajočim. Plezati so morali preko šolskih klopi po vseh štirih. Pri vsaki klopi je stal gestapovec z gorjačo v roki in udrihal po ubogih žrtvah. Ko so se po vsem tem opotekali, si je izmislil poveljnik taborišča, Hirsch iz Innsbrucka, mesarski pomočnik po poklicu, (Nadaljevanje na 6. str.)

(Nadaljevanje s 5.str.)

naj aretiranci plezajo po komolcih in golih kolenih po ostrem pesku. Medtem pa so padale batine ne glede kam. Ko so nesrečne žrtve obležale onemogle, jih je Hirsch z gorečo cigareto žgal po ušesih. Ker mu tudi to še ni bilo dovolj, je zahteval, da sta mu prinesla interniranca, tržiška trgovca Lavš in Vidmar iz kuhinje soli in popra in oboje je sadistična beštija vsipala internirancem v oči, v nos in usta. Ko so uboge žrtve pričele kihati in kašljati, se je gestapovska svojat krohotala in zabavala. To se je ponavljalo vsako jutro in vsak večer skozi 14 dni. Na vrsti so bili vedno isti, po številu 16. Glavni mučitelj je bil že omenjeni Kurčina, za njim pa Hirsch. Podobnih metod je bil pozneje deležen vsakdo že za najmanjši prestopok.

Vsako nedeljo so morali interniranci pospravljati nemškimi vojakom vojašnico, ki je bila v ljudski šoli v Št. Vidu. Ribati so morali sobe in stopnišča ter čistiti uniforme in obutev vojakom. Na Rešnje Telo so morali vkljub dežju ves dan skozi Št. Vid prevažati gnoj in smeti. Hrana je bila skrajno slaba in nezadostna in le skrbni vestnih internirancev, ki so kuhali, gre zahvala, da je imela hrana vsaj nekaj okusa. Iz škofovskih zavodov so gestapovci pokradli vse, kar je bilo mogoče premakniti, zlasti pa zaloge, ki so jih pošiljali domov. Vse knjige so uničili in sežgali, kar pa je po naključju ostalo, so z avtomobili odpeljali neznano kam. Ista usoda je doletela mašna oblačila, cerkveno opravo in sploh vse, kar je imelo kakšno vrednost. Pri ropanjih so se posebno odlikovali zavodovi gojenci iz Kočevja. Vsi ti mladi nemški dijak, s katerimi je uprava zavodov postopala naravnost očetovsko, so takoj prestopili v službo gestapa in bili zvesti oprode prusjaških tolovajev.

Edino razvedrilo za internirance so bila razna dela, ki so jih opravljali na zavodovih posestvih. Dnevni red v Št. Vidu je bil tale: Vstajanje ob 6., pospravljanje itd. do 7., nato zajutrek, nato odhod na delo (polje, urejevanje športnega igrišča itd.), ob 12. kosilo, ob 15. zopet na delo do pol 18. Od 18. do 19. večerja. Ob 21. spat. Interniranci so morali biti ves čas v sobah. Postajanje po hodnikih je bilo strogo prepovedano. Stražarje na hodnikih so morali pozdravljati s strunnim korakom, gledati so morali stražnika v obraz z rokama ob hlačnih šivih. Bolniki so se zatekali v ambulanco, kjer pa je bilo samo 30 postelj brez vsakih drugih pripomočkov. Zdravila si je moral kupiti vsak sam. Po posameznih sobah je bilo do 75 oseb. Ležišča so imeli na slami, raztrošeni ob stenah. Na sredini je bil majhen prostor z mizo in nekaj stoli. Kajenje je bilo dovoljeno od 8. do 10. dopoldne in od 13. do 14. popoldne ter od 18. do 19. zvečer. Obiski so bili strogo prepovedani. Ravno tako je bilo prepovedano vsako dopisovanje z zunanjim svetom.

Težka pot izgnancev

2. julija je prišlo ob 7. uri zjutraj na Jesenice okrog 40 avtobusov z gestapovci. Prišli so v posamezna stanovanja in naročili, da morajo biti družine v eni uri pripravljene na odhod. Odraslim osebam so dovolili vzeti s seboj po 50 kg prtljage, otrokom pa 25 kg. Priporočali so, naj vsakdo vzame s seboj vso zlatino, denar, vrednostne papirje, hranilne knjižice, ostalo pa naj pusti doma. Pri mnogih družinah se je zgodilo, da so jim gestapovci dovolili le četrt ure časa za pakovanje in jim prepovedali, da vzamejo s seboj odeje in blazine. Nekaterim so priporočali naj vzamejo s seboj hrano: mast, sladkor, riž itd. Vsi gestapovci pa so si bili edini v tem, da je strogo prepovedano vzeti s seboj večjo težo, kakor pa so jo uradno določili. Materam z dojenčki niso dovolili vzeti s seboj otroških vozičkov, češ, da je to luksuz. Ko so jih pripeljali v Št. Vid, so jih pred vstopom v škofove zavode natančno preiskali. Potrgali so podlogo oblek. Izgnanci so si morali sežuti čevlje, žene in otroci pa so se morali sleči do golega, pri čemer

so gestapovci ropali na debelo. Pobrali so uhane iz ušes, prstane, verižice, denar, hranilne knjižice itd. Pobrali so jim ves živež, perilo, nogavice, čevlje, z eno besedo vse, kar so mogli gestapovci uporabiti za svoje osebne namene. Denarja so pustili odraslim po 25 mark, otrokom po 15 mark. Toda še to se jim je zdelo preveč in so zato pred sobo poslali nekega Kočevjarja, da je te marke odvezel in jih zamenjal s ponarejenimi bankovci po 500 dinarjev. Mnogi so šele ob zamenjavi v Srbiji opazili, da so bili vsega orožani.

Iznanci so se vozili od Št. Vida do Slavonskega Broda v osebnih vagonih III. razreda. Hranili so se ves čas sami in šele v Lajkovcu so jim spremljajoči Nemci dali nekaj kruha in sira. To je bilo tretji dan vožnje. V Brodu so morali sami in peš prenesti vso prtljago od postaje do Savskega pristanišča. Kdor pa je najel voznika, ga je ta "bratsko" odril.

Enaka je bila pot iz pristanišča na postajo v Bosanskem Brodu, kjer so jih muslimanski prebivalci napadli s kamenjem in je bila ob tej priliki težko ranjena gospa Marija Bavdek, žena postajenačelnika z Jesenic. Intervencija nemških spremljajočih orožnikov je preprečila, da ni prišlo do najhujšega. Od Bosanskega Broda pa do končnega cilja so izgnanci potovali v umazanih živinskih vagonih.

Rdeči križ v Zagrebu je izgnancem postregel sicer s črno kavo oziroma čajem ali brez vsakega prigrizka. Nasprotno so nemški spremljevalci od istega Rdečega križa dobili belo kavo, maslo, med, kruh... V Bosanskem Brodu je Rdeči križ

izgnancem ponudil neko temno umazano tekočino, kateri bi nihče ne vedel imena. Čisto drugače je bilo v Sarajevu. Tamkaj so Slovenci pripravili za nje dober zajutrek: belo kavo s kruhom, vendar pa so ustaši sarajevskim Slovincem prepovedali, da bi svoje rojake pogostili, zato pa so jim postregli z lažnjivo vestjo o porazu Rusov in o padcu Moskve. Tudi drugače so se ustaši zelo sovražno obnašali proti slovenskim izgnancem, ne da bi jim oni dali tudi najmanjšega povoda za to. V splošnem so slovenski izgnanci po vsem ozemlju takozvane "neodvisne Hrvaške države" imeli vtis kakor, da potujejo po sovražni deželi.

Velicastni bratski sprejem v Valjevu

Z bratsko ljubeznijo so jih sprejeli bratje Srbi v Valjevu in tudi že poprej na meji. Pripravili so jim toplo večerjo, postregli jim z belim kruhom, rakijo itd. Slovenske matere z majhnimi otroci so bile takoj povabljene h raznim družinam, da se nastanejo pri njih. Ostale izgnance so prepeljali z avtobusi v vojašnico 6. pešadijskega polka v Valjevu. Lepo so jim uredili stanovanja s čistimi slamnicami na vojaških posteljah. Vse sobe so bile razkužene. Osebo jih je prišel pozdravit mestni župan z raznimi odličniki. Na kolodvoru so izgnance polnih 7 ur pred prihodom vlakca pričakovali zelo številni Valjevčani z zastavami in godbo, da sprejmejo "bratce Slovence". Ko so to o-

BEGUNCI

pazili zastopniki nemške okupacijske oblasti, so takoj odredili razhod in izpraznitev postaje. Močna in odločna opozicija Srbov pa je zmagala in tako so vsi ostali na postaji.

Članice društva "Kneginja Zorka" so stalno pri našale slaščice in bel kruh slovenskim otročičkom. Mestna občina je dnevno dajala po 45 l mleka, po pol (Nadaljevanje na 7.str.)

(Nadaljevanje s 6.str.)

kilograma zelo dobrega kruha na osebo, 45 kg goveje-ga mesa, 70 kg krompirja, fižola in zelja. Nadalje po 2 kg masti, vse to brezplačno in za 270 oseb. Sprva je bila ta količina povsem zadostna, kmalu pa je šte-vilo izgnancev naraslo na 340, katerim se je pridru-žilo še nekaj sto srbskih izgnancev. Zaradi tega je prehrana močno trpela. Vzroki pa so bili še nasled-nji. Pomislite, bratje Slovenci, kjerkoli ste na tem božjem svetu: majhno mesto Valjevo, ki ima komaj 18.000 prebivalcev, je zbralo za slovenske izgnance 450.000 dinarjev. Ko so Nemci zvedeli za ta sklad, so zaplenili 350.000 dinarjev z izgovorom, da bo ta zne-sek bolje poslužil, če ga uporabijo za borbo proti komunizmu. Valjevčani so bili silno ogorčeni in še istega dne je na sestanku 20 uglednih meščanov zbra-lo novih 80.000 dinarjev.

Pričeli smo se zanimati za namestitve. Železni-čarji so kmalu dobili službena mesta na raznih kra-jih. Ostali državni uradniki, učitelji, profesorji, davčni uradniki itd. so od finančnega delegata dobili zagotovilo (g.Letice), da bodo v najkrajšem času do-deljeni na nova službena mesta in da bodo prejeli plačo od aprila dalje. Kmalu pa so naši ljudje spo-znali, da jim je od Nemcev postavljeni komisar za izgnance, Popović, zelo nenaklonjen. Z okrožnicami je pričel odrediti naš odhod v vasi, kjer naj bi se po dve družini naselili v vsaki vasi. Tržičani in Je-seničani smo vkljub visokemu številu imeli med nami samo enega kmeta. Merodajnim smo zato razlagali, da je odredba za nas nesprejemljiva ter jih prosili, naj nam nakažejo mesta po naših strokah, kjer bomo lahko pokazali svoje zmožnosti, dočim kmetijstva nismo va-jeni, ne poznamo razmer, niti podnebja ter nimamo za obdelovanje nobenih sredstev na razpolago. Zelo ver-jetno pa je tudi, da bi pri srbskih kmetih ne uživa-li zaupanja. H komisarju Popoviću in finančnemu komi-sarju Letici smo poslali posebno deputacijo za re-

šitev teh življenskih vprašanj. Pri Popovića smo na-leteli na gluha ušesa in ko smo mu dokazovali, da so njegovi predlogi za nas nesprejemljivi, nam je zabru-sil v obraz, da, po dogovoru med Nemčijo in Srbijo: "Nede Slovenci nikad više da postignu onaj životni standard kao nekada, zato morate da odete na selo G.Letica pa nam je dejal, da na žalost ne more drža-ti dane besede glede izplačila prejemkov državnim na-meščencem, ker da sta na soglasni pristanek oporeka-la omenjeni komisar Popović in od Nemcev postavljeni komisar za notranje posle, Ačimović. Dejal je, da za-radi tega tudi daje ostavko na svoj položaj. Tako se je pričela tiha kriza komisarske vlade, ki se je za-ključila z imenovanjem nove vlade gen. Nedića. Naš položaj se do danes v ničemer ni spremenil. Državni upokojenci pa so le prišli do svojih prejemkov. Osta-li živimo od usmiljenja Srbov in od zadnjih svojih par.

10. avgusta 1941 so četniki izvršili v Srbiji mo-bilizacijo in po njihovih cenitvah je bilo oborože-nih 300.000 mož. Okrog Valjeva jih je bilo okrog 22.000. Četniki uživajo povsod med prebivalstvom največji ugled. Pogostokrat prihajajo v mesta in večja naselja in se skrbno zanimajo o prehrani revnejšega prebi-valstva, o postopanju oblasti itd. Prinašajo sadje, sir, kajmak in bodrijo ljudi zlasti tiste, ki so jim prusjaške zmage, predvsem pa prusjaška propaganda o-majali vero v končno zmago. Pri različnih njihovih akcijah na komunikacije in vlake vedno pozivajo Srbe in Slovence, da izstopijo, na kar šele obračunajo s Prusjaki in njihovimi pomočniki.

Tako konča pismo slovenskega izgnanca. Vsem Slo-vencem se bo ob čitanju teh vrstic utrnula solza so-čustvovanja, pa tudi solza hvaležnosti bratskemu srbs-kemu narodu, ki je v največji nesreči dokazal, da smo bratje iste krvi. Hvala vam, bratje Srbi! Te vaše plem-enitosti vam Slovenci ne bodo nikdar pozabili, kakor ne bodo pozabili okrutnosti skupnega sovražnika!

TEMELJ NAŠE BODOČNOSTI

NAPREJ NAŠ BATALJON!
JE Z NAMI KOMANDANT
IN Z NJIM JE ADJUTANT
NAPREJ MI VSI!
NAPREJ, NA PLAN, VSI V BOJ STRAŠAN,
DA LAH. GERMAN BO POKONČAN!

Spoznali smo se že od prvega dne nabora dalje. Prihajali smo v Palestino in Egipt, nekateri kot ob-vezniki, večina pa kot prostovoljci. Prihajali smo iz vseh delov sveta. Skupaj smo bili v tistih dneh, ko je pričela organizacija naše vojske na Bližnjem vzhodu. Spali smo pod istimi šotori. Hranili se pri istem kotlu, skupno smo hodili na stražo, skupno smo se zvečer zbirali v majhnih skupinah, pripovedovali o domovini in svojih ter sanjali o načrtih za povra-tek v domovino. Tu in tam se je oglašila pesem. Pre-pevali so Črnogorci, Srbi, Bosanci, Hrvati, ali po-sebno krepka in številna je bila slovenska pesem.

Kljub temu, da smo se mešali drug z drugim, ho-dili skupno v vojaške kinematografe, skupno obisko-vali Jugoslovanski Dom, skupno pili in prepevali, ni bilo med nami še tiste trdne medsebojne povezanosti, ki iz tisoč ljudi napravi eno dušo in eno srce. Še vedno smo se več ali manj jasno ločili med seboj. Če je otožno zapela srbska pesem, so jo peli Srbi, če je zadonela hrvaška, so jo prepevali Hrvati, če je zao-rila slovenska pesem, so to bili Slovenci.

In vendar smo mi navadni vojaki občutili, da smo bratje, da nam srca bijejo drug za drugega, da smo na-vezani drug na drugega in da ne manjka mnogo, pa da postanemo vsi kot en mož. Posebno močna so postala nagnjenja takrat ko ni potekalo vse tako, kakor bi želeli. V slučajih obolenja in pri podobnih nevešč-nostih, so se vezi krepile.

V tem času nekako sem se poslovil od svojih to-varišev pred več meseci. To je bilo tistega dne, ko je prva jugoslovanska edinica, izbrana in izvežbana z novim komandantom na čelu odšla na svojo novo vo-jajsko dolžnost. Nihče ni vedel, kam potujejo naši fantje, ali vsakdo je čutil, da bo življenje tam dru-gačno, napornejše in bolj zamotano, in da bo potekalo pod znatno težjimi okoliščinami. Kljub temu so bili obrazi nasmejani in vesela pesem je odmevala po peš-čenih sipinah.

NA POSTOJANKAH

Po nekaj mesecih nas je pot zanesla v obiske k našim. Zastopnik vrhovnega komandanta in poslanec Nj. Vel. Kralja, zdravnik vrhovne komande, oficir za vezo in jaz kot bivši redov jugoslovanske vojske, smo se v zgodnjih opoldanskih urah znašli na sredi ogrom-

ne peščene puščave. Ljubeznivi angleški kapetan nam je z roko pokazal ogromen puščavski prostor, samo redko posejan z zelo skromno vegetacijo in dejal: "E-vo, tu je taborišče Jugoslovancev". Čudno sem ga po-gledal, kakšno je to neki taborišče ko pa ničesar ne vidim. Najbrže je taborišče nekje preko tistih peš-čenih gričev, ki se dvigajo na obzorju, sem pomislil. Ali še predno smo nadaljevali pot, se je iz valovitih brežuljkov dvignilo nekaj glav, pokritih s šajkašo. Za hip so nas dečki pogledali, strumno pozdravili častnike, nato pa nadaljevali z delom. Vsi potni, za-rjaveli od sonca, zdravi in krepki, v kratkih srajcah in kratkih hlačah so si kopali svoje bodoče "stano-vanje". Okrog so stale piramide pušk in v redu nalo-žena ostala oprema. Vse to je čakalo, da bo "hiša" zgrajena in da najde tam svoj prostor.

Nenadoma so se pričele dvigati glave po vsej va-loviti peščeni okolici in nek tajinstveni glas je vsej edinici na mah povedal, da je prišel na obisk visok gost.

Polagoma se je oko privadilo umazanorumenkasti barvi puščavskega peska in v isti barvi prepleškanih vozil, uniform, šotorov in tudi samih obrazov. Sedaj smo že razločevali stvari in predmete. Angleški ka-petan nam je po kratki vožnji dejal: "Evo prispeli smo pred štab komandanta. Skromen nekoliko večji vo-jajski šotor pod malim brežuljkom. Hoteli smo že da-lje, ko se z neke jame, ki so jo naši vojaki kopali, med ostalimi spotenimi glavami pokaže oficirska če-pica, pod katero se nam nasmeje od sonca ožgan in z rahlo patino peska pokrit obraz komandanta. Hipno zavzame najstrumnejšo vojaško stoji, pozdravi in ra-portira visokemu gostu.

Komandanta Slovenca podpolkovnika X sem poznal še od prej. Prvič sem ga videl takrat, ko sem bil poslan od edinice kot poklicni novinar v civilno službo. Takrat je bil oblečen v novi elegantni uni-formi. Danes pa ga skoro ne bi spoznal. V vsem je bil kakor vsi ostali vojaki. Kljub temu se je na vsakem njegovem gibu, na vsaki njegovi kretnji poznalo, da je on tu gospodar. To sem spoznal na svoji lastni ko-ži. "Vojniče, uzmi ove stvari g. pukovnika i nosi ih dole u štab!", mi je naročil in še pogledal me ni več. Seveda nosim uniformo, zato moram biti poslušen. Nič ne razmišljam, pač pa si natovorim in ubogam. Ta odnos je vladal ves čas mojega bivanja v edinici. To je veljalo tudi glede hrane in stanovanja. To je red in disciplina in njej se mora podrediti vsak, tudi gost. Čeravno sem se precej odvadil vojaškega življe-nja, mi je bilo kljub vsemu prijetno.

V teku triidnevne bivanja med svojimi tovariši (Nadaljevanje na 8.strani)

(Nadaljevanje s 7.strani)

inznanci sem na vsakem koraku opazil tak red in disciplino, da sem stalno padal iz enega iznenadenja v drugo. Vojaki žive danes po eden ali dva v šotorih ali pa v zemunicah. Večjega skupnega življenja, kakršno je vladalo na starem mestu, tu ni. Posamezne naše edinice so razdrobljene na velike površine. Kljub temu sem ves čas videl samo jugoslovansko vojsko: eno dušo, eno srce, enega človeka. Koliko sloge in požrtvovalnosti pri delu. Tuja govorica je popolnoma izginila. Ljudje, ki so bili rojeni izven svoje domovine, niso znali niti besede naše govorice, danes govore in pišejo naš jezik. Tudi najmanjše razlike med Srbi, Hrvati in Slovenci so izginile.

Ob času molitve se mora postaviti vsak mirno, vse dokler doni glas vojaškega roga. Že prvi večer sem se o tem prepiral. Z mladim oficirjem sva se sprehajala in se nekoliko oddaljila od taborišča. Naenkrat se je moj oficirski prijatelj postavil na mirno, odkril glavo in tako ostal vse dokler ni umolknil glas vojaškega roga.

Ceravno je v teh krajih čez dan zelo toplo, je zvečer in tudi v jutranjih urah dovolj hladno. Za novice mogoče celo prehladno. Kljub temu se nihče ne sme pojaviti v drugačni uniformi, kakor pa je predpisana v tem letnem času. Vse te stvari mi niso bile znane, zato sem zjutraj oblekel dolge zimske hlače in ravno splezal na zaplenjeni nemški tovorni avto, ki so mu naši dali ime "Rommel" in kjer sem tudi stanoval, pa so me kaj hitro opozorili, da moram sleči hlače. Povedali so mi celo, da je sam kraljev poslanec

kakor hitro je prispel, oblekel predpisano uniformo. Za časa bivanja naših v neposredni bližini sovražne fronte so se Jugoslovani do dobrega preskrbeli z različnimi potrebnimi stvarmi. Naše edinice razpolagajo danes s številnim voznim parkom, ki jim je bil deloma dodeljen s strani zaveznikov, deloma pa zaplenjen in pozneje popravljen zlasti od naših primorskih mehanikov v lastnih delavnicah. Vsaka četa ima po nekaj motornih vozil. Prav posebne pohvale so poleg komandanta vredni vsi požrtvovalni naši oficirji, ki so svojim vojakom ne samo vzgledni poveljniki, pač pa tudi najboljši prijatelji, svetovalci in očetje. Vse naše edinice so se pod novim poveljnikom tako izvežbale, da so lahko v 8 minutah pripravljene za odhod, kar gotovo predstavlja rekord za vse podobne vojaške formacije.

Malokdo bi verjel, da so naši danes take vrste vojaki, da se znajo nahraniti če je treba, brez kruha, napraviti ogenj brez drv, skuhati kosilo brez kotla, zakriti se pred sovražnim bombardiranjem brez zaklonišč in v največjem nemiru mirno spati. Danes je v jugoslovanskih edinicah mogoče storiti vse.

Naše edinice so obiskali različni komandanti zaveznikov vojnih sil in se zelo laskavo izrazili o borbeni vrednosti naših fantov. Tudi zastopnik vrhovnega komandanta in poslanec Nj. Vel. Kralja je po svojem obisku z velikim navdušenjem pohvalil v dnevni zapovedi naše edinice.

Težko sem se ločil od svojih tovarišev in znancev, ker bi najrajše kar pri njih ostal.

P.P-6

Due Veliki Cesti Prečkata Centralno Afriko

Afrika, polna nevarnosti za belega človeka, prehaja čedalje bolj iz romantične divjine v oblast civilizacije in tudi kulture. Celo tisti predeli severne in centralne Afrike, ki so na videz popolnoma brez gospodarske vrednosti, so postali zapeljivi za nemirni človeški duh. Kljub strahotam, odpira vojna nova področja napredka.

*

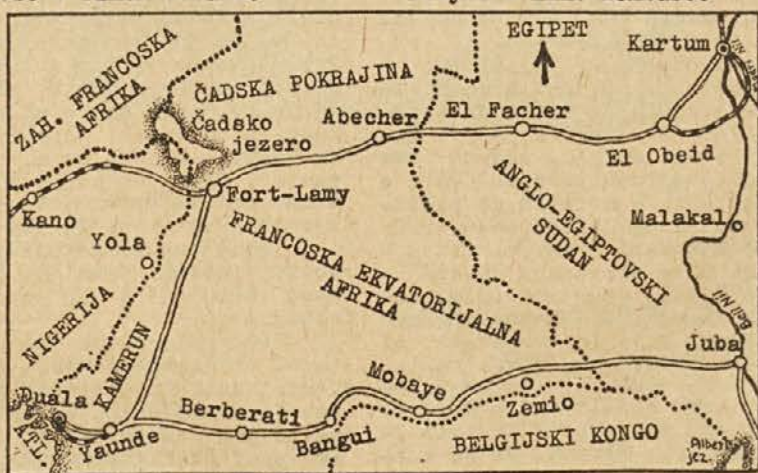
Od trenutka dalje, ko je Sredozemsko morje postalo nevarno pomorsko bojišče za vse Transporte, ki prihajajo iz zaveznikov držav na Srednji vzhod, so se pričeli prometni strokovnjaki živo zanimati za nova in varnejša pota. Pot okoli Afrike je izredno dolga in tudi nevarna, posebno odkar so japonski pirati pričeli resno ogrožati plovbo v Tihem oceanu.

Že zelo dolgo obstajajo načrti za zvezo Gvinejskega zaliva, ki leži v zahodni zaledi Afrike, z Indijskim oceanom oziroma z Rdečim morjem. Ti načrti so dobili zaradi vojnih dogodkov na Srednjem vzhodu še prav posebno važnost. Potrebno pa jih je bilo primerno prilagoditi sedanjim vojnim potrebam. V francoskem Kamerunu leži važna luka Duala. Zavezniki prometni načrti so šli za tem, da bi to luko zvezali s primerno puščavsko cesto do mesta Kartuma, ki leži ob sovodju obeh Nilov, Belega Nila, ki prihaja iz Viktorijskega jezera v angleškem protektoratu Uganda in Modrega Nila, ki prihaja iz Tanskega jezera v Abesiniji. Zračna črta med Dualo in Kartumom znaša polnih 2.400 km. Cesta pa, ki naj bi vezala obe važni strateški oporišči, bi bila skoro še enkrat tako dolga. V bližini Čadskega jezera, ki leži v Čadski pokrajini in spada k francoski ekvatorijalni Afriki, ki je danes pod nadzorom svobodnih Francozov, leži važna oporišče Fort-Lamy.

Zavezniki prometni strokovnjaki so izdelali načrte, po katerih naj bi se obstoječe skromno in dokaj primitivno cestno omrežje povežalo z novo cestno traso, ki so jo imeli pred očmi. Svobodni Francozi so šli takoj na delo in s pomočjo deset in desettisoč delavcev, cestnih strojev in drugih potrebnih pripomočkov so v rekordnem času zgradili cesto, ki poteka iz Duala v Fort-Lamy, od tam pa preko Abecher-ja, El Facher-ja, El Obeid-a v Kartum. Od tu potuje blago bodisi po železnici do Vadi Halfe, ki je obmejna postaja med Egiptom in angleško-egiptovskim Sudanom. Od tu dalje do Assuana po Nilu, od tam pa zopet po železnici v Spodnji Egipt.

Druga cesta, ki so jo zgradili zavezniki oz. deloma preuredili, poteka iz Duala v Yaunde, Berberati, Bangui, Mobaye, Zenio v Juba. Ta cesta poteka preko

Kameruna, ki je seveda tudi pod nadzorom svobodnih Francozov in nadalje ob meji belgijskega Konga do Jube, ki leži ob Belem Nilu. Od tu blago zopet lahko transportirajo po Nilu proti Egiptu, ali pa proti lukam Indijskega oceana, ker je Juba z dobro cesto zvezana preko protektorata Ugande in angleške kolonije Kenye v luko Mombaso.

Obe cesti že prav dobro služita za motorizirani promet in to v vseh letnih časih. Približno isto smer zavzema tudi zavezniki zračna črta. Na ta način je bila upostavljena transafriška prometna zveza, ki je danes življenskega pomena za armade na Srednjem vzhodu.

Germani in Italijani so že pred časom spoznali važnost Čadske pokrajine za zavezniki operacije na obalah Sredozemskega morja. Sam Mussolini je označil pred dvema letoma Fort-Lamy kot izredno važno utrjeno oporišče zaveznikov in se strahovito trudil, da bi vichyska vlada dobila to važno križišče pod svoj nadzor. To se ni posrečilo. Pač pa se je zgodilo nekaj drugega. Svobodni Francozi so od Čadskega jezera s svojimi kolonialnimi četami z gen. Leclercom na čelu prodrli 1.500 km proti severu v južno Libijo, v Fezzan, kjer so uničili, kljub velikemu odporu, vsa osovinska oporišča na tem področju. Sovražna letala, zlasti pa strmoglavo, so prihajala iz letališča Ghadamess-a.

Kljub ogromni daljavi 2.000 km zračne črte, ki loči Ghadamess od Fort-Lamyja ni izključeno, da bodo osovinci poskušali vznemirjati promet na obeh cestnih zvezah. V Siciliji že nekaj mesecev proučuje položaj nemški letalski general Student, ki je poveljnik nemške Luftwaffe. Ta general je svoječasno vodil zračne operacije na Kreti in je star amater v pršanjih francoske ekvatorijalne Afrike in je že pred vojno večkrat obiskal Čadsko pokrajino.

V zavezniki krogih se govori, da bi imel obrambo Fort-Lamyja in s tem obrambo obeh cestnih zvez prevzeti sam gen. de Gaulle. Svobodni Francozi posebno naglašajo, da je gen. de Gaulle ekspert za tankovsko vojno in obžaljujejo, da zavezniki vojno vodstvo do sedaj tega dejstva ni dovolj upoštevalo.

SAMO JUGOSLAVIJA JE NOSILEC NAŠE SVOBODE

[GOVOR PODPRESEDNIKA KR. VLADE DR. M. KREKA NA LONDONSKEM RADIJU]

Na londonskem radiju je 24. maja t. l. govoril podpredsednik kr. vlade, dr. Miha Krek. Pripominjamo, da prinašamo ta njegov govor z veliko zamudo, ker je sprejem slovenskih radijskih emisij iz Londona, pri nas skoro nerazumljiv. (Op. ur.) - Minister dr. Krek je med drugim dejal tudi to-le:

Jugoslovanska vlada, ki ima sedaj svoj sedež v Londonu, je sestavljena iz zastopnikov vseh večjih političnih strank, ki so bile v Jugoslaviji organizirane in delovale. Ta vlada torej predstavlja središče vseh političnih sil, ki so v večjem in značajnejšem obsegu vplivale in sodelovale v našem državnem in narodnem življenju. Znano vam je, da imajo v vladi naslednje politične stranke, vsaka po dva zastopnika: demokratska, radikalna, srbska poljedeljska, jugoslovanska nacionalna, samostojno-demokratska, hrvaška kmečka in slovenska ljudska stranka. Že sama okoliščina, da ima vsaka skupina enako število zastopnikov, kaže, da za sestavo ni bila važna številčna moč dotične skupine, pač pa težnja, da bi bile zastopane vse politične sile. - V tej in taki vladi Slovenci sodelujemo z vsemi člani v najpopolnejši soglasnosti in poskušamo braniti in zastopati želje in zahteve našega dela države. Z zastopniki tistih političnih strank, ki so imele svoje organizacije in pristaje med Slovenci, se prijateljski posvetujemo o vseh stvareh in se o vsemu medsebojno obveščamo. Stalno imamo pred očmi koristi naroda in države, pa naj prihaja predmet ali sugestija, ki jo je treba rešiti, iz tega ali onega političnega tabora, ki je v vladi zastopan ali pa ne. - Naši slovenski sodelavci tu v Londonu so vam po večini dobro znani prijatelji: dr. Ivan M. Čok, ki je trenutno v Ameriki na obisku pri tamkajšnjih primorskih Slovincih in se trudi, da podpre njihovo borbo za osvobodjenje. Nadalje profesor northinghamskega vseučilišča, dr. Ivan Laurin, narodni poslanec Franjo Gabrovšek, minister dr. Kuhar. Poleg teh imamo še mlajše marljive sodelavce in borce. Vsa v svojem delokrogu delamo za skupno stvar. Neprestano od sestanka do sestanka, od osebe do osebe govorimo, pišemo, zbiramo, pripravljamo in publiciramo vesti o naši zemlji, o zgodovini našega naroda, o njegovem trpljenju in borbah, pa tudi o našem končnem cilju po končani vojni in po doseženi zmagi. Vsi se trudimo, da bi dobro izkoristili vsako priliko, ki se nam nudi, da bi čimbolj popularizirali naše ime.

Že zadnjikrat sem naglasil, da vsi Slovenci složno, neprestano in vztrajno od prvega dneva našega izgnanstva, branimo našo jugoslovansko misel in skupno bodočnost Srbov, Hrvatov in Slovencev. To lahko slišite iz vseh naših izjav preko londonske radiopostaje, tako pa postopamo tudi med seboj in pri zaveznikih. Z uspehi mogoče niste bili vedno zadovoljni. Vi, ki trpite, težko čakate in razvoj vam je preveč počasen, premalo močan in ker ne morete biti o vsemu obveščeni, tudi premalo jasen.

Ali upoštevati je treba, da so imele strašne stvari, ki so se lansko leto zgodile v Jugoslaviji in ki se še danes dogajajo, težke posledice tudi v izseljeni Jugoslaviji. Nacisti in fašisti vseh vrst so na žalost z uspehom odigrali na podjarmljenih jugo-

slovanskih tleh, najbolj krvavo dramo naše zgodovine. Nahujskana krdela propalic so blazno klala z namenom, da bi bratska kri izkopala nepremostljive jarke med brati. Zaslepljeni od strasti in zapeljani plačenci

naših skupnih tisočletnih sovražnikov so skupno z njimi in po njihovih naročilih napravili vse, da bi za vse večne čase onemogočili skupno življenje. Na vseh poljih, kamorkoli pogledaš se ti nudi ista strašna slika: v kulturnem, socialnem, verskem in političnem življenju. Zares vse, kar si je izmislila peklerska sila in človeška pokvarjenost, vse to je z ognjem in mečem padlo na našo siromašno zemljo, na jugoslovanstvo, da bi ga na ta način pokopalo za vse večne čase. - Vse to morate upoštevati in s tem računati, pa boste razumeli, da ni čudno, če so vesti o strahotah v domovini bolešno odjeknile v srcih jugoslovanskih emigrantov.

Črna bolečina je včasih prekrila in zatemnila jasen pogled naprej in včasih so se ustavile roke, ki bi morale v svobodi graditi novo bodočnost za skupni dom. Če vse to upoštevate, boste razumeli, da so se pojavljali dvomi v možnost novega skupnega obstanka. Take stvari rodijo nerazpoloženja in nezaupanja, včasih tudi še težje reči. V tem času, ki je mogoče z ozirom na poprej povedano, najtežje poglavje jugoslovanskega izgnanstva, smo mi Slovenci v nesreči imeli nekaj sreče. Sreča je bila v tem, da je ves naš narod dolžnost do domovine. Vsi naši sinovi so bili pripravljeni, da se borijo in da umirajo za njo. Svetli in številni so primeri Slovencev junakov in mučnikov. - Slovenska bolečina prebija srca od Trsta do Skoplja. Muke tistih, ki so bili preseljeni in izgnani iz svojih domov, so splele novo vez sočustvovanja skupnosti s trpljenjem, usmiljenjem in ljubeznijo vse od Ljubljane in Maribora, preko Zagreba do Beograda in do zadnje srbske vasi. Slovensko narodno zavest je sovražnik tako visoko ocenil, da niti ni poskušal najti med nami kvislinge in izdajalce. Niti en sam slovenski človek ni upravljal Slovenije niti eno samo uro pod okupatorji. Naš narod je v celoti čist in neomadeževan v vsem svojem neizmernem trpljenju. S tem je Slovenija neprestan posrednik za pomirjenje in slogo med brati. Kot zastopniki take Slovenije lahko neprestano ponavljamo svoje živo prepričanje, da mora Jugoslavija premagati vse svoje notranje in zunanje sovražnike za rešitev vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Ta naša gledanja so podprta s ponovnimi izjavami vseh velesil: Anglije, Rusije, Amerike in vseh ostalih zaveznikov. ONI JASNO IN NEDVOUMNO POVDAJAJO, DA SO SAMO JUGOSLAVIJI DALI SVOJE OBLJUBE IN DA SO SE SAMO JUGOSLAVIJI OBVEZALI DATI VSO SVOJO POMOČ IN PODORO OB TISTEM VELIKEM ČASU, KO SE BO DELAL NOV ZEMLJEVID EVROPE!

POMNITE DOBRO! SAMO JUGOSLAVIJA JE NOSILEC NAŠE SVOBODE IN NIHČE DRUGI!

NASIM CITATELJEM! NA ŽALOST NAM NI MOGOČE TISKATI LISTA V VEČ IZVODIH, KAKOR PA GA TISKAMO DANES. ZATO PROSIMO VSE NAŠE PRIJATELJE, DA ODDAJO LIST, KO SO GA PREČITALI, DALJE ZNANEC IN PRIJATELJEM, KI SI TUDI ŽELE PISANE SLOVENSKE BESEDE.

VSEM ZAVEZNIKOM!

Napačna so mnenja, da postopajo fašistovske horde v zasedenih ozemljih s prebivalstvom bolj človeško, kakor pa njihovi prusjaški gospodarji. Vesti iz zanesljivih virov javljajo, da so Lahi v aprilu in maju postrelili v Sloveniji, ki je pod njihovim jarmom, 250 slovenskih fantov, ki so jih izbrali kot talce. V istem času so do tal požgali 38 slovenskih vasi v okolici Ljubljane.

Tem umorom in živalskim fašistovskim orgijam je treba napraviti konec! Zato predlagamo: PILOTI VSEH ZAVEZNIŠKIH SIL, NAJ SE ZDRUŽIJO V "KAZENSKESKALRILIJE", da bi mogli iz angleškega otočja z bombardiranjem pruskih in laških naselij, masčevati vsa osovinska razbojnišтва. "Kazenske eskadrilije" naj bi se uporabljale samo v te namene.

Dalje predlagamo: VSE CIVILNE INTERNIRANCE LAŠKE IN PRUSJAŠKE NARODNOSTI JE TREBA PROGLASITI ZA TALCE IN JIH POSTRELITI DOLOČENO ŠTEVILO OB VSAKEM OSOVINSKEM HUDODELSTVU.

Povdarjamo, da je neobhodno potrebno zaščititi naše prebivalstvo, da bi se utrdila njihova odporna sila.

JUGOSLOVENSKI ODBOR IZ ITALIJE

TO ALL ALLIES

It is a mistake to suppose that the Fascist hordes in the occupied countries treat the inhabitants in a more humane manner than do their Prussian advisers. Reports from an absolutely reliable source confirm that during the months of March and May 250 young men were murdered as hostages in Slovenia under Italian domination, and that during the same period 38 Slovene villages in the neighbourhood of Ljubljana were completely burned down.

An end must be made of these massacres and bestial Fascist orgies. We therefore propose:

THAT THE PILOTS OF THE ALLIED POWERS BE UNITED IN "VENGEANCE SQUADRONS", in order to avenge, from England all Axis crimes, by the bombing of Prussian and Italian places. The Squadrons formed for the punishment of Axis crimes should be used for this purpose only.

We propose further: THAT ALL INTERNED CIVILIANS OF GERMAN AND ITALIAN NATIONALITY SHOULD BE DECLARED TO BE HOSTAGES, AND THAT ON THE OCCASION OF EACH CRIME A SUITABLE NUMBER SHOULD BE SHOT.

It is absolutely necessary that our people should be provided with protection, in order to strengthen their powers of resistance.

YUGOSLAV COMMITTEE OF ITALY

Viteri Karadžordževe zvezde

Kakor je objavil general Draža Mihailović prve dni decembra preteklega leta, je njegov oddelek, ki mu je poveljeval rez. konj. major ALEKSANDER MIŠIĆ z načelnikom štaba gen.štab. majorjem IVANOM FREGLOM, trčil z desetkrat močnejšo nemško silo. Po ogorčeni borbi je bil oddelek potolčen, oba majorja pa ujeta v "polni oficirski uniformi". Prusjaki so oba junaka usmrtili. Nj. Vel. Kralj pa ju je odlikoval s Karadžordževo zvezdo z meči IV. r.

ALEKSANDER MIŠIĆ... Nisem ga poznal, ali sem slišal o njem; še več pa o njegovem blagopok. očetu, slavnem srbskem vojvodi Živojinu Mišiću, zmagovalcu s Suvobora.

Njegovo življenje je bilo enostavno. Življenje Šumadinca - vojaka iz zadnjih desetletij, pripadnika tiste generacije, ki je nosila na svojih ramenih vsa bremena naporov za zedinjenje in osvobojenje. Življenje častno, svetlo in vse posvečeno domovini.

Aleksander se je rodil v Beogradu 1.1892. Rojen v častniški družini je šel po stopinjah svojega očeta in 1.1910 vstopil v 43.razred Vojne akademije. To je bil razred, ki ga je vojna 1.1912.dohitela v šolskih klopeh. Udeležil se je vojne 1.1912. kot vojaški gojenec, julija 1913.- v času vojne z Bolgari - je bil povišan za konjeniškega podporočnika.

Kot poročnik in kapetan II.razr. je bil nato ves čas v svetovni vojni, preživel je albansko Golgoto in po šestih letih se je vrnil v osvobojeno domovino z mnogimi odlikovanji na prsih. V vseh vojnah se je odlikoval z nenavadno hrabrostjo, kar potrjuje sam vojvoda in njegova junaška smrt.

1.1922. je zapustil vojaško službo in se posvetil civilnemu življenju. Do začetka sedanje vojne je živel dokaj tiho življenje, prav posebno pažnjo pa je posvečal vprašanju vojnih invalidov.

V tej vojni - čeprav že v zrelih letih - vidimo Aleksandra Mišića zopet med prvimi s puško v rokah. Ne samo med prvimi, temveč tudi med najboljšimi, saj so vsi ti z Dražom.

Vojvoda Živojin Mišić je bil rojen v vasi Struganiku, ki ni daleč od Mionice, kjer je izkrvavel njegov sin Aleksander.

Aleksander Mišić, zaslužil si očeta - vojvodo!

IVO FREGEL... Potnik, ki potuje z železnico iz Celja proti Mariboru se bo mogoče spominjal male železniške postaje "Račje-Fram". Vzhodno od proge leži vas Račje, zahodno od nje pa je potopljena v zelenju pohorskih pobočij vas Fram. V Framu se je rodil Ivo Fregel. Bil mi je prijatelj in tovariš.

Njegovo življenje je precej nenavadno. Ivo je bil edinec. Oče mu je zgodaj umrl. Na velikem posestvu je ostal sam z materjo, zelo inteligentno kmetico, ki je oboževala svojega edinca, prav tako pa tudi kmečko zemljo. To zadnje bi moralo odločiti Ivanovo usodo. Ivo je odšel najprej v gimnazijo v Maribor, nato je najprej končal Kmetijsko šolo v Mariboru in nato še podobno šolo nekje na Bavarskem. Določeno mu je bilo, da postane kmet - izobraženec in da vodi vzorno posest dalje v Framu.

Po končanih šolah je odslužil dijaški vojni rok in postal rezervni podporočnik. To je postalo usodno za njegovo nadaljno življenje. Vzljudil je vojsko.

Vrnil se je domov na kmete. Opravljal je vsa kmečka dela kot zadnji hlapec pri hiši. Kopal je, orl, kosil, gnojil itd. Ljubil je svoj kraj, svojo mater in svojo zemljo, ali njegov nemirni duh je iskal nekaj drugega. Vleklo ga je z vso strastjo v vojsko.

Na podlagi vlozene prošnje je bil reaktiviran kot pehotni podporočnik. Sledile so garnizije: Bjelina, Banjaluka, Sušak. Postal je planinec, izvrsten smučar in tekmovalce.

Kot poročnik se je poročil s profesorico Milico Petrovićevno, sestro našega znanega letalskega prvaka podpolkovnika Živorada Petrovića, ki se je ponesrečil v Alpah 1.1928.

Takoj potem se je tri leta potegoval za sprejem v Višjo vojno akademijo in po tretjem natečaju je bil tudi sprejet. Višjo vojno akademijo je izdelal z odliko, nakar je bil imenovan za predavatelja na podoficirski šoli Kralja Aleksandra v Beogradu.

Njegova energija je bila nezlomljiva. Delal je dan in noč, polagal izpite in bil sprejet za pripravnika generalnega štaba. Po dveh in pol letih skrajnih naporov in požrtvovalnega dela je postal nekdanji pohorski kmet - generalštabni major. To je bilo leta 1940. Vojna ga je dohitela kot pomočnika načelnika štaba Vrbaske divizije v Banjaluki. Povsem naravno je

bilo, da se je našel z Aleksandrom Mišićem pri Draži Mihailoviću.

Tovariš Ivan! S kratkim popisom Tvojega častnega življenja sem se Ti poskušal skromno oddolžiti za ves tovariški dolg, ki ga imam pri Tebi! Ne objokujem Te, Ivo! Ponosen sem nate, ker vem, da je Tvoja žrtve istovetna s Tvojimi in našimi skupnimi ideali. Tvoja duša je zdaj mirna in srečna. Ti si eden onih neštivilnih junakov in mučnikov, ki s svojim zavednim in prestovoljnim žrtvovanjem, pišejo krvave ali tudi naj-sijajnejše strani naše skupne jugoslovanske zgodovine.

Ti, Slovenec, sin zelene Štajerske, si položil svoje življenje na oltar Jugoslavije v srcu Srbije - v krasni Šumadiji, združen v smrti s svojim junaškim poveljnikom Aleksandrom Mišićem - bratom Srbom. Šumadinec in Štajerc, zavedna ponosna in zvesta svoji domovini do smrti, sta legla oba pod istimi sovražnikovimi svinčenkami, za isti skupni cilj, za našo svobodo.

To je resnična Jugoslavija!

Mi se vsi v globokem spoštovanju klanjamo Vašim svetim manom in preko Vaših manov, Ivo in Aleksander, manom vseh onih neštivilnih neznanih junakov, katerih kri se danes preliva za našo sveto stvar.

Prva viteza Karadžordževićeve zvezde v tej vojni - SLAVA VAMA!

A Ti, Ivo, moj stari prijatelj, spi mirno v bratski Šumadiji!

VAJINI ŽRTVI, JUNAKA NISTA BILI ZAMAN.

(Napisal za "Službene Novine" major Josip Rijavec)

*

Dva vitera Zadran

(ZA "SL. NOVINE" NAPISAL POR. BOJ. BRODA D. DJORDJEVIĆ)

Nj. Vel. Kralj je odlikoval kot prva viteza Karadžordževe zvezde z meči IV. razreda, poročnika bojne- ga broda II. razreda Milana Spasića in Sergeja Mašero.

Oba junaška častnika sta bila gojenca VII. razreda Pomorske vojne akademije, ki je bila vzgled tovaristva in sloga med mladimi mornariškimi častniki.

Ko je bil še v akademiji, se je MILAN SPASIĆ kot prvi v vrstnem redu, odlikoval s svojo izredno inteligenco, visoko moralno in jeklenim duhom. Vsi tovariši so ga ljubili in ga spoštovali. V njem je bil posebljen ves razred, ki je bil združen okrog njega. Spasić je bil oče, skrbel je za vse in pomagal vsem in vsakomer. Ni se brigal za žrtve. Otrok prestolniškega Beograda, je bil ves prežet viteškega duha Obilića, pa je zato tudi umrl kakor Obilić. Z njim je šel v smrt njegov sošolec, sin sončne Gorice, elitni častnik izrednih sposobnosti, junak in veliki sin Jugoslavije, SERGEJ MAŠERA. Sergej je bil miren, dober tovariš Slovenec, ki ga je ljubil ves razred.

Ob priliki divjega sovražnega napada na našo državo 6. aprila 1941, sta bila oba mornarska častnika na kraljevi ladji "Zagreb", kot torpedna topničarska častnika našega novega rušilca.

Prva salva našega mornariškega topništva, ki je bila izstreljena z rušilcev "Beograd" in "Zagreb", je zadela prvo italijansko letalo, ki se je pojavilo na nebu Boko Kotorske. Laška letala so se spustila v beg in niso več tvegala napada na mornarico. Ladijskemu topništvu je poveljeval Sergej Mašera. V kasnejših bojih s sovražnimi letali, ki so utrpela visoke izgube, sta bila oba mornariška častnika stalno na svojih borbenih mestih skupno s svojim moštvom ne glede na ogromno premoč sovražnika. Dne 17. aprila je poveljnik rušilca prejel povelje, da razpusti posadko. Oba častnika se temu povelju nista pokorila, pač pa še nadalje ostala na rušilcu.

Ko sta zvedela, da so kraljeva podmornica "Nebojša" in dve motorni torpedovki odplule z namenom, da se bori jo še nadalje, in ko sta videla, da sta ostala brez posadke, sta se odločila, da poženeta ladjo na dno morja, da ne bi prišla sovražniku v roke. Ko je posadka zapustila ladjo, sta jo minirala. Nato sta odšla na poveljniški most, se objela kakor brata in tovariša in prižgala raztreljivo. Strašna eksplozija in črn dim sta pokrila Boko Kotorsko in izkazala na ta način zadnjo čast junakoma, ki sta izbrala smrt v svobodi, da bi ohranila čast vojne ladje in zastave, ki se je vila ponosno in svobodno nad njima.

Prebivalci v Boki Kotorski so z občudovanjem opazovali izredno borbo našega maloštevilnega mornariškega topništva in sprejeli naš zlom s strašno bolestjo v srcu. Obema junakoma pa so ohranili večno ljubezen in spoštovanje. Vse ljudstvo se je zgrnilo h

(Nadaljevanje na 11. str.)

(Nadaljevanje s 10.str.)

pogrebu in zadnji govor je imel njun tovariš, poročnik vojnega broda Protić. Sami laški okupatorji so

JUGOSLOVANSKI DUBROVNIK

izkazali zadnjo čast obema junakoma, ki sta bila položena k večnemu počitku na vojaškem pokopališču v Savini. Dragi Milan in Sergej! Kot vajin edini sošolec, ki je še danes živ v svobodi, čutim brezmejen ponos, da sem bil vajin sošolec. Svoji imeni sta zapisala v junaško zgodovino našega naroda in postavila temelj junaški tradiciji naše mornarice. Vidva bosta tudi v dneh svobode zvezdi vodnici pri ustvarjanju naše bodoče mornarice, kot zaščitnice velike in močne Jugoslavije. - Večna Vama slava!

Izpod domačega latniba

(Nadaljevanje s 4.strani)

visne hrvatske države", Banjaluka je skoro popolnoma obkoljena.

PAVELIĆ BO ZAGREB IZGUBIL. Prusijaški poveljnik v Zagrebu je zaukazal razbojniški Pavelićevi vladi, da se preseli v Banjaluko. Vsi člani izdajalske vlade so že zapustili Zagreb. Tam je ostal samo še gangster Pavelić v senci nemških in laških bajonetov. Prusijaški so Zagreb in okolico proglasili za vojaško ozemlje. Po vesteh iz Carigrada bodo Zagreb in najkrajšo njegovo okolico zasedle prusijaške in madjarske čete pod pretvezo, da je Zagreb središče operacij proti četnikom. - Dobro poučeni krogi pa menijo, da bo verjetno Zagreb priključen rajhu, medtem pa naj bi Madjari dobili trikotnik: Bjelovar, Križevci, Koprivnica.

AMERIŠKA POMOČ JUGOSLAVIJI. Zunanji minister Združenih ameriških držav, g. Cordell Hull je izročil jugoslovanskemu poslaniku v Washingtonu, g. Fotiću predlog o sporazumu o "posojevanju in pomoči" Jugoslaviji v njenih naporih za zmago nad sovražnika. Sporazum je podoben ostalim sporazumom, ki so jih z Ameriko podpisali tudi drugi zavezniki. Nj. Vel. Kralj Peter II. in njegov zunanji minister, g. Ninčić bosta podpisala sporazum ob priliki sedanjega kraljevega obiska Amerike.

NEKAJ SE KUHA NA PRUSIJAŠKEM. Ameriški listi poročajo iz neutralnih diplomatskih virov, da zavzema komunistično gibanje v rajhu čedalje večji obseg. Več prusijaških divizij "schwarze Korps" je bilo odposlanih na važna strateška mesta v rajhu, za slučaj nemirov. Vse najvažnejše nacistične osebnosti stražijo posebni oddelki jurišnih čet. Pred časom so v okviru SS oddelkov postavili posebne enote za ovaževanje pri vseh pehotnih in letalskih divizijah. Iz istih virov tudi poročajo, da so Prusijaški v zadnjih tednih zgradili veliko število novih koncentracijskih taborišč.

PRUSIJAŠKI ROPAJO PO SRBIJI. Prusijaški gospodarski nadzornik v Srbiji je zapovedal, da morajo oglarji dobavljati oglje samo pooblaščenim nemškim tvrdkam. Ravno tako je razglasil, da morajo vsi tisti, ki imajo več kot 100 kg katrama v zalogah, prijaviti te količine Nemcem. Obvezna je prijava tudi sode in sicer je treba prijaviti vse razpoložljive količine.

JASTREBI V ALPAH. Beloglavci jastrebi je prebivalci Balkana in sredozemskih dežel. V reviji Nemškega alpskega društva poroča nekdo, da so na Solnograškem opazili veliko število beloglavih jastrebov, ki jih v teh krajih nikdar ni bilo. Pisec z ironijo pripominja, da so jastrebi gotovo naslutili, da je v teh krajih dovolj prehrane na razpolago. Komunističnih trupel v resnici ne manjka, pripominja prusijaški bandit.

NOVA MNOŽENSTVENA KRVOPRELITJA V JUGOSLAVIJI. Uradno rusko vojno poročilo javlja, da so Prusijaški pobili več tisoč ljudi v Novem Sadu. Med njimi je mnogo otrok in žena.

JUGOSLOVANSKA PESEM ZA ZAVEZNIŠKO VOJSKO. V dvorani "Music for all" v Kairu prirejajo za zavezniško vojsko vsak večer koncert. V nedeljo, 21. t. m. so bile na sporedu tudi jugoslovanske pesmi. Orkester je dirigiral ravatelj tuk. radijske postaje, g. Jos. Hützel, češki rojak in velik prijatelj Jugoslovanov. Nastopila je tudi naša rojakinja, gđ. Bitežnikova, ki je dobro odpela nekaj jugoslovanskih solospjevov. Med drugimi popevkami tudi slovensko "Kukavico". Mlada pevka je žela polno odobravanja hvaležnih poslušalcev. Želeli bi, da bi pevka kot Slovenka izbirala na svojih programih nekaj več slovenskih pesmi in tudi takih večje umetniške vrednosti. Te naše pripombe ne izvirajo iz kakih samoslovenskih šovinističnih pobud, pač pa jih narekuje poleg drugega tudi obzirnost do jugoslovanske skupnosti, ki mora priti zlasti v teh časih, na vseh poljih do popolne veljave. Slovenska kolonija v Egiptu je gotovo mogočno najštevilnejša nad ostalimi brati. Najnaravnejša obzirnost zahteva, da mi Slovenci te kolonije ne preziramo. Pa brez zamere! - Koncert je bil od zavezniškega vojaštva polno obiskan. To pot pa naši rojaki niso bili prisotni. Krivda leži v neobveščenosti. Prosili bi mero-dajne, da bi v prihodnje prirejanja takih prireditev objavili v obeh naših listih, ker se nam je mnogo rojakov pritožilo, da bi se bili zelo radi udeležili koncerta, da pa zanj niso vedeli. Koncertu je prisostvoval poobl. minister, g. Miloje Smiljanić, prisoten pa je bil tudi bivši odposlanec Poljske vojske v Beogradu, g. podpolkovnik Červenka. Opazili pa smo tudi druge odličnike zavezniških armad.

BRAZILIJANCI SO PAMETNEJŠI. Braziljska policija je prepovedala na svojem ozemlju vsako politično gibanje "svobodnih Nemcev", "svobodnih Lahov" in "svobodnih Madjarov". Odločitev policije pravi, da vsa ta "gibanja" niso bila koristna zavezniški stvari. Utemeljitev pravi dalje, da so se člani teh "gibanj" medseboj pretepali in prerekali ter tako povzročali vladi, kakor tudi zastopnikom zaveznikov, same sitnosti. K temu ugotavlja časopisje, da so pod krinko nekaterih "gibanj" našli nekaj petokoloncev, ki so hoteli raztegniti svoje špijonažno delovanje tudi na državne uradnike in zavezniške predstavnike. - Ne bi bilo napačno, če bi ta vzgled braziljske vlade posneli tudi zavezniki sami tako na lastnih področjih, kakor tudi na tistih, ki jih nadzirajo. Pri temeljitem pretipavanju jeter nekaterim "svobodnjakom", bi se najbrže ujela kaka debela petokolonska riba.

PRUSIJAŠKI BLAGOSLOV ZA EVROPSKO DELAVSTVO. Prusijaški so v zasedeni Evropi pobrali nad 5 milijonov delavcev in jih razmestili po svojih tovarnah orožja in municije. Da bi prestrašili angleško letalstvo pred nadaljnjimi zračnimi napadi, so v najbolj izpostavljenе tovarne nagnali nemške delavce. Iz Slovenije je odšlo 60.000 delavcev, iz Hrvaškega nad 100.000 in toliko tudi iz Srbije. Tudi Lahi so dali čez pol milijona ljudi prusijaškemu molohu. - Tuji delavci živijo v Prusiji zelo bedno življenje. Po večini so nastanjeni v barakah, ki so obdane z bodočo žico, tako da nihče ne more o prostem času v naselja. Delovni čas znaša 12 ur, po nekaterih obratih pa tudi 16 ur. Hrana je slaba in nezadostna. Prihrankov ne smejo posejati domov, razen nekaj malenkosti, čeravno se Prusijaški hvalijo, da so n. pr. srbski delavci poslali domov že 5 milijonov dinarjev. Vsak srbski delavec je torej odposlal domov, recni in piši 50 dinarjev. Toliko stane v Srbiji 1 kg teletine. - Zdravstvene razmere so obupne. Najslabše se godi delavcem slovanskega porekla, ki jih hoče Hitler tudi na ta način iztrebiti.

SLOVAKI SO SE STREZNILI. Moskovski radijo poroča, da se je na srednjem delu ruskega bojišča udal en del prve slovaške motorizirane divizije, skupno s svojim poveljnikom. Slovaški ujetniki pripovedujejo, da je stanje na Slovaškem zelo napeto in da so Hitlerjevi plačenci: Tiso, Tuka in Mach popolnoma zapravili zupanje slovaškega naroda. Misel skupne povezanosti češkega in slovaškega naroda se zopet manifestira med slovaškimi množicami. Nekaj vojaških enot v karpatskih območjih se je uprlo.

DEMORALIZACIJA OKUPATORJEV V JUGOSLAVIJI. Vojvoda je sporočil, da vlada med Prusijaški v Jugoslaviji ogromna vznemirjenost zaradi angleškega bombardiranja nemških mest. Panika vlada tudi med laškim vojaštvom. **UPRAVA "BAZOVICE"** potrebuje postrežnico Slovenov, ki bi bila na razpolago od 8 do 14 ure vsak dan. Prejemala bi tudi prehrano. Nastopila bi lahko 1. julija ali pa tudi pozneje. Podrobnosti boste zvedele pri tajnici.

ČEŠKA NA PADOČE

TEŽKE SKRBI

KAM BOVA NEKI SPRČALA
Z DOLFETOM? VSA AMERI-
KA JE Z ANGLEŽI...

SPOMLADANSKO-POLETNO-JESENSKA
OFENZIVA SE NI PEČENA!
DA PA SE TI NE BO, DRA-
GI MUSSO, UPRL ŽELODEC,
EVO TI KOŠČEK TOBRUŠKE
POTICE. SICER SE NI PE-
ČENA, ALI TVOJ ŽELODEC
VSE PRENESE..... ČE NE
BOŠ PA DOBIL-PURGO—PO
GRŠKO-ABESINSKEM VZOR-
CU.

BERLINSKA POROČILA PRIPOVEDUJEJO, DA
JE HITLER POVABIL SVOJEGA SLUŽABNIKA
MUSSOTA NA RUŠKO FRONTO. BAJE JE BI-
LO POVABILO IZREČENO V ZELO GALANTNI
OBLIKI. TAKO VSAJ PRAVI ČUK...

MOLOTOVI
OBISKI

TRIJE
USODNI KOMETI

Po prusijaških modlih...